

EVALUERING AF NYE SPILFORMER I DANSKHÅNDBOLD

Afsluttende rapport

Rapport / Juni 2023

Maja Pilgaard, Cecilie Rohde Andersen
& Jonas Høy Søndergaard

Idrættens
Analyseinstitut

EVALUERING AF NYE SPILFORMER I DANSKHÅNDBOLD

Titel

Evaluering af nye spilformer i DanskHåndbold. Afsluttende rapport.

Forfattere

Maja Pilgaard, Cecilie Rohde Andersen & Jonas Høy Søndergaard

Rekvirent

DanskHåndbold

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

Tom Werner/Getty Images

Udgave

1. udgave, Aarhus, juni 2023

Pris

Rapporten kan downloades gratis på www.idan.dk

ISBN

978-87-93784-91-8 (pdf)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning.....	7
Metode.....	8
Resumé	10
Ændring fra lige til ulige årgange i ungdomsårgangene	10
Enkeltårgange til og med U9.....	11
Kortbane på U9 og U11	11
Valg af boldstørrelser til ulige årgange.....	12
Antal spillere på holdkortet på U13	13
Afskaffelse af U15 DM	13
Motivation for håndbold.....	13
Indførelse af ulige frem for lige årgange til og med U19	15
Den aktuelle udvikling af antal spillere.....	15
Ungdomsspillernes overvejelser om fremtiden.....	18
Spillernes holdning til at være førsteårs- vs. andetårsspillere.....	23
Opsummerende om ændring fra lige til ulige årgange i ungdomsårgangene.....	24
Indførelse af enkeltårgange til og med U9	26
Indførelse af kortbane til U9 og U11	27
Trænernes holdning til kortbanen.....	27
Spillernes holdning til kortbanen	28
Trænernes vurdering af spillets kvalitet på kortbanen	29
Kortbanen og bekymring om frafald på U11	33
Trænernes vurdering af ulighed i niveau.....	35
Spillere og trænernes oplevelse af oprykning til ny årgang.....	39
Analyse af kampe på stor bane vs. kortbane på U11	40
Opsummerende om kortbane på U9 og U11	42
Valg af boldstørrelser til de ulige årgange	43
Trænernes vurdering af boldstørrelser	43
Indførelse af boldstørrelse 00 til U9	46
Observationer af kampe med test af boldstørrelse 0.....	46
Opsummerende om boldstørrelser	47
Antal spillere på holdkortet i U13	48
Specialisering af målvogtere.....	49
Trænernes generelle tilgang til specialisering.....	50

Opsummerende om antal spillere på holdkortet på U13	51
Afskaffelse af U15 DM	52
Opsummerende om afskaffelse af U15 DM	55
Spillernes motivation for håndbold.....	56
Rigtig sjov håndbold og spillernes motivation	58
Opsummerende om motivation for håndbold.....	60
Afrunding	61

Indledning

DanskHåndbold har fra 2019 indført en række ændringer i ungdomsrækkerne med det centrale formål at sikre en mere aldersrelateret træning, som optimerer spiloplevelsen og udviklingspotentialer hos børn og unge. Foruden en intention om at øge spillernes tekniske kompetencer er fokus på at bremse tendensen til frafald i ungdomsårene og øge motivationen for at fortsætte med håndboldspillet i 13-19-årsalderen og i næste fase helt ind i seniorrækkerne.

Fra sommeren 2019 har DanskHåndbold indført følgende ændringstiltag:

- Indførsel af ulige frem for lige årgange til og med U19
- Indførsel af enkeltårgange frem for dobbeltårgange til og med U9
- Ændret spilleform, så U9 og U11 spiller på kortbane (U11 fra sæson 2021/2022)
- Valg af boldstørrelser til de ulige årgange
- Ændrede regler om målvogter, igangsættelse af spil og antal spillere på holdkortet. (Evalueringen kigger primært på reglen om maksimalt ti spillere på holdkortet i U13)
- Afskaffelse af U15 DM.

Foruden disse seks overordnede ændringstiltag har DanskHåndbold også justeret på spiludviklingsreglerne, så det er muligt at benytte dispensationsspillere.

Evalueringen af ændringstiltagene har til formål at undersøge, hvorvidt ændringerne skaber øget kvalitet og motivation i både træningen og i kampe, som i sidste ende leder til øget fastholdelse af spillere på ungdomsårgangene.

Midtvejsevalueringen fra 2022 viste foreløbige reaktioner, holdninger og input fra spillere og trænere. Rapporten påpegede en række opmærksomhedspunkter, som primært kredsedede om implementering af ændringstiltagene:

- Behov for mere kommunikation fra forbundet om formål med ændringstiltag
- Clash mellem 'gamle regimer' og nye rammer
- Behov for hjælp/inspiration til træning på kortbanen
- Opmærksomhed på dommerens centrale rolle for sikring af god implementering (primært i forhold til regler på kortbane og valg af bold, der ikke er for hårdt pumpe)
- En konstatering af blandede holdninger til kortbanen
- En opmærksomhed på boldstørrelse, særligt om den er for stor til U9 og U13
- Maksimalt ti spillere på holdkort på U13 – herunder fokus på betydning i forhold til udvikling af målvogtere.

Metode

Slutevalueringen er baseret på et mixed method design og bygger videre på midtvejsevalueringen, der blev udarbejdet i 2022 på baggrund af data indsamlet i 2021. Nye data til slutevalueringen består af spørgeskemaundersøgelser blandt U9-U19-trænere samt U9-U19-spillere i efteråret 2022. Tabel 1 og 2 viser en oversigt over antal besvarelser fra de enkelte årgange for henholdsvis trænere og spillere.

Tabel 1: Oversigt over antal trænere i spørgeskemaundersøgelsen fra efteråret 2022

Årgang	Antal trænere	Pct.
U9	193	13,35
U10	44	3,04
U11	324	22,41
U13	364	25,17
U15	280	19,36
U17	145	10,03
U19	96	6,64
Total	1.446	100

Antal unikke trænere: 1.134 (nogle er træner for mere end én årgang, hvorfor sumtotalen i tabellen er 1.446).

Tabel 2: Oversigt over antal spillere i spørgeskemaundersøgelsen fra efteråret 2022

Årgang	Antal spillere	Pct.
U9	650	8,47
U10	139	1,81
U11	1.877	24,46
U13	1.881	24,51
U15	1.688	22,00
U17	816	10,63
U19	623	8,12
Total	7.674	100

409 respondenter har ikke besvaret, hvilken årgang de spiller på, og er derfor ikke medtaget i undersøgelsen.

Foruden spørgeskemadata består slutevalueringen af fokusgruppeinterviews med otte U11/U13-trænere i december 2022. Her var fokus især på holdninger til og oplevelser med kortbanen samt oplevelser med overgangen fra U11 til U13, da midtvejsevalueringen viste en bekymring for, hvorvidt overgangen fra U11 til U13 er for svær.

Endelig er der foretaget observation og analyse af 15 kampe på kortbane blandt U11-spillere, som vil blive sammenholdt med 15 U11-kampe på stor bane fra 2021. Videoptagelserne er blevet analyseret ud fra en standardiseret observationsmanual.

Ud over U11-kampe er der også observeret på fem U13-pigetestkampe, hvor én halvleg er spillet med den aktuelle boldstørrelse 1, og én halvleg er spillet med en mindre

boldstørrelse 0. Dette er gjort for at undersøge, om der umiddelbart er forskelle i antallet af tabte bolde og for generelt at vurdere pigernes greb om bolden.

Resumé

Ændring fra lige til ulige årgange i ungdomsårgangene

Primært U17 er udfordret af frafald

Med ulige årgangsstruktur viser evalueringen, at det aktuelt ser ud til primært at 'gå ud over' U17. Mellem 2021 og 2022 har klubberne mistet 24 pct. af spillerne (fra årgang 2005 og 2006). Måske ikke så overraskende nævner spillerne selv efterskole som central årsag til at stoppe. Både som begrundelse for at være stoppet (som U17 spillere), og som overvejelse om at stoppe i næste sæson (U15 spillere).

Hvis man spiller håndbold i efterskoleåret, er der stor sandsynlighed for, at man fortsætter

Analysen viser dog, at håndboldklubberne formår at fastholde mange spillere, som fortsætter håndboldspillet i løbet af efterskoleåret (enten i samme eller en ny klub), mens der er meget lille sandsynlighed for, at spillere, der ikke spiller håndbold i løbet af efterskoleåret, kommer retur til håndbolden igen. Særligt, hvis man spiller B-niveau eller lavere.

Fokus på tilknytning til håndbold community i ungdomsårene

Evalueringen anbefaler derfor at sætte fokus på, hvordan man kan fastholde en tilknytning mellem spiller og klub i efterskoleåret, eventuelt ved brug af digitale redskaber til at bygge et community, hvor spillerne har dialog og kontakt løbende for at understøtte det fysiske fællesskab. Dette kan være relevant for både dem, der tager på efterskole og dem, der bliver tilbage. Således ser man også frafald og usikkerhed om fremtiden blandt de tilbageværende spillere, fordi de er usikre på, om de har et hold at spille på.

Afsøg, om 'hyggehåndbold' i efterskoleåret kan fastholde spillerne i sporten

Dertil peger evalueringen på, at det at spille håndbold på efterskolen i sig selv er med til at sikre, at spillerne fortsætter med håndbold. Det hænger dog formentlig sammen med, at det typisk er de bedste spillere, som også spiller håndbold på efterskolen. Derfor er det relevant at sætte fokus på, om håndboldtilbud til efterskolespillere på 'hyggeniveau' også kan være med til at fastholde en identitet som håndboldspiller – særligt, hvis de med sikkerhed ved, at der også er et tilbud om at spille håndbold, når de kommer retur fra efterskole.

Husk også fokus på spillere på B- og C-niveau

I den forbindelse stiller evalueringen følgende spørgsmål: Er der muligheder for at spille håndbold på 'hyggeniveau' på efterskolerne? Har klubberne også fokus på at holde kontakt til de spillere, som ikke fremstår som de største talenter? Hvis man ønsker at fastholde massen af håndboldspillere op gennem ungdomsårene, er det værd at afsøge potentialerne for også at holde kontakt og skabe tilbud, der henvender sig til bredde- eller 'hygge'-spillere.

Størst forventning om at fortsætte med håndbold, hvis man er retur fra efterskole som andetårs U17

Dertil indikerer analysen, at DanskHåndbold's tese holder – nemlig at man kan forvente flere spillere, der fortsætter med håndbold, hvis de kommer retur som andetårs U17. Det er i hvert fald førsteårs U17, som lige nu er på efterskole, der i størst omfang forventer at spille til næste år, ligesom et lille flertal faktisk foretrækker at være andetårsspillere.

Tydelig udmelding om holdets fremtidsplaner kan muligvis sikre øget opbakning

Endelig ser man, at usikkerhed hos de tilbageværende spillere om holdets fremtid også har betydning for spillernes tanker om fortsættelse. Her kan der være behov for tydelige meldinger og planer fra klubbens side, hvis man ønsker at fastholde spillere, som egentlig gerne vil spille håndbold, men som oplever stor usikkerhed om holdets fremtid.

Tryghed og fællesskab kan mindske frafald på U13

Foruden disse betragtninger i relation til efterskoleophold viser analysen, at der også er potentiale for at mindske frafald hos U13-spillerne. Selvom valg af anden sportsgren fylder mest i begrundelserne for at stoppe, så er der sammenlagt 21 pct., som stopper, enten fordi de oplever store niveauforskelle, eller fordi de savner fællesskab på holdet. Her er to elementer, som trænere og klubber selv kan arbejde på, hvis de ønsker at opretholde en stor masse af spillere – også blandt dem, der ikke lige fremstår som de største talenter.

Enkeltårgange til og med U9

Et meget stort flertal af trænerne på 95 pct. bakker op om enkeltårgange til og med U9, da de mærker den tryghed hos spillerne, som DanskHåndbold netop har forsøgt at skabe, ved at lade spillerne stifte bekendtskab med håndboldspillet blandt jævnaldrende. Trænerne oplever desuden, at de har lettere ved at tage imod nye spillere, når de kun skal koncentrere sig om én årgang.

Kortbane på U9 og U11

Slutevalueringens blik på kortbanen har primært fokuseret på elementer vedrørende U11, som fyldte meget i midtvejsevalueringen.

Tydelig stigning i opbakning til kortbane mellem 2021 og 2022

Holdningerne til kortbanen er steget markant det seneste år fra 42 til 67 pct., som udtrykker, at kortbanen passer godt til U11. Samtidig stiger vurderingen af kvalitative elementer ved kortbanen, så som at give flere børn flere skud og forsvarsaktioner.

Ingen tegn på, at U11 spillere stopper med håndbold på grund af kortbanen

Analysen om frafald finder ingen tegn fra hverken spillere eller trænere på, at spillere stopper som U11 på grund af kortbanen eller mangel på udfordring. Snarere handler det om interesse fra andre fritidsaktiviteter eller trænere, der forskelsbehandler, eller at det sociale miljø på holdet ikke er særlig godt, når spillere stopper i den alder.

Ulighed i kampe er et problem – men ikke bare på U11

I forhold til ulighed i kampe viste analysen, måske lidt overraskende, at det er en udfordring og opleves som et problem på alle årgange, men ikke specielt på U11. Faktisk viste analysen på tværs af 15 U11 kampe på hhv. stor bane og kortbane, at måldifferencen i de specifikke kampe var større på den store bane. Dog finder man meget store udsving på tværs af kampe på begge banestørrelser.

Trænerne holder primært andre trænerkolleger ansvarlige for at sikre et passende niveau, men peger på nogle rammer og redskaber fra kredse og forbunds side til at arbejde med niveautilpasninger forud for og i løbet af en sæson.

Vigtigt med opmærksomhed på spillernes trivsel – særligt som førsteårs U13

Det vanskeligt at konkludere på analysen af overgangen fra U11 til U13, som også i forbindelse med midtvejsevalueringen blev italesat som en udfordring ved kortbanen. Flertallet af spillerne synes, overgangen har været let eller hverken let eller svær, mens en lidt større (ikke signifikant) andel end på øvrige årgange synes, det har været svært. Især trænerne på U13 oplever, at de yngste spillere har det svært, hvilket forstærker indtrykket fra det kvalitative materiale, hvor nogle trænere italesætter det som et argument for også at lade (i hvert fald) A-holdene spille på stor bane på U11. Dette skulle dog gøre overgangen fra U11 til U13 endnu sværere for de spillere, som har spillet B- og C-niveau på U11, så indførelse af både stor bane og kort bane på U11 virker umiddelbart kontrainuitivt, hvis begrundelsen er, at det skal lette overgangen til U13. Snarere ligger også her en træneropgave med at sikre gode oplevelser og følelse af fællesskab og tilhørsforhold blandt alle spillerne.

Valg af boldstørrelser til ulige årgange

Flertal finder boldstørrelsen tilpas – men stor opmærksomhed på boldens hårdhed

Analysen viser, at mange trænere er opmærksomme på, at kampbolden ikke må være for hårdt pumpet i de yngre rækker, og at udvælgelsen af netop kampbolden udgør en udfordring for mange. Desuden peger særligt U9- og U13-trænerne på, at bolden både er stor for mange spillere, men også typisk er for hård, hvilket skaber problemer i forhold til spillernes udvikling. Dog finder et stort flertal bolden tilpas på tværs af årgange.

Stort ønske om at aflyse 'hoppetesten' som afgørende for valg af kampbold

Netop udvælgelsen af kampbolden og dommerens 'hoppe-test' bliver påpeget som en udfordring. Trænere efterspørger tydelige retningslinjer, som også dommerne er bevidste om, i valg af kampbold.

Fortsat fokus på boldstørrelsen på U13

Foruden vurderinger fra trænere og spillere har slutevalueringen observeret testkampe på U13 for at undersøge, om spillerne har færre tab af bolde og scorer flere mål med boldstørrelse 0 frem for den nuværende størrelse 1. Analysen giver dog ikke tydeligt belæg for at træffe valg om ændrede boldstørrelser på U13. Statistisk set finder man ingen forskelle mellem de to boldstørrelser, selvom trænerne mener at kunne se tydelige forskelle i spillernes håndtering af bolden. De involverede trænere har alle haft et ønske om fremadrettet at

skulle spille med en mindre bold end størrelse 1 på U13, mens spillerne selv foretrækker den aktuelle boldstørrelse 1.

I forhold til at sikre god progression i de enkelte årgange bør man samtidig overveje, hvad indførelse af størrelse 0 på U13 piger i givet fald vil betyde i forhold til U15, hvor man aktuelt spiller med størrelse 2 med harpiks. Det virker umiddelbart som et stort spring. Et bud kan være at indføre en ny boldstørrelse, som er midt imellem størrelse 0 og 1.

Antal spillere på holdkortet på U13

Flertal af trænere har det fint med ti spillere på holdkortet

Slutevalueringen har set på trænerens holdninger til maksimalt ti spillere på holdkortet på U13. Et flertal finder ti spillere passende på U13.

Vigtigt at have fokus på en eventuel utilsigtet effekt med udvikling af færre målvogtere

Analysen tyder dog på, at det kan medføre den utilsigtede effekt, at færre spillere kommer til kamp som målvogter, fordi mange allerede på U13 er specialiseret som målvogter.

Fremadrettet er det vigtigt at overveje enten at tillade en ekstra målvogter til kampe eller sætte ekstra fokus på ikke at have specialiserede målvogtere på U13, hvis man fra forbundets side ønsker at udskyde specialiseringsprocessen og sikre udvikling af flere spillere med målvogterpotentiale.

Afskaffelse af U15 DM

Stor uenighed blandt trænere om afskaffelse af U15 DM

Afskaffelsen af U15 DM deler vandene blandt håndboldtrænerne. Mens nogle ser fordele ved ikke at gøre håndbold så seriøst i så tidlig en alder, finder andre det ærgerligt, at spillerne ikke får lov at teste sig selv af på øverste niveau. Dertil er nuværende uofficielle DM-mesterskaber med til at underminere beslutningen fra DanskHåndbold's side, da det betyder, at klubber, forældre og spillere bliver fastholdt i et fokus på at præstere på højeste niveau fra U15.

Behov for dialog om formål med afskaffelse af U15 DM

Som også nævnt i midtvejsevalueringen, er der behov for tydelig dialog om formålet med afskaffelsen og eventuelt et tæt samarbejde med de relativt få klubber, som er med til at fastholde et fokus på ungdoms-DM, for at sikre en fælles indsats i arbejdet med talentudvikling og spillerfastholdelse fremadrettet.

Motivation for håndbold

Nuværende håndboldspillere elsker at gå til håndbold

Et stort flertal af håndboldspillerne synes, det er helt vildt fedt at gå til håndbold for tiden. På tværs af årgange finder man under 5 pct., som ikke synes, det er fedt.

Fællesskab, autonomi og mestring som afgørende for både motivation og frafald

Løbende igennem de forskellige kapitler finder man data, der understøtter betydningen af, at spillerne oplever socialt fællesskab, autonomi og mestring. Det gælder for spillere, der begrunder, hvorfor det er fedt, lige som fravær af de tre elementer bliver nævnt som årsag til at være stoppet eller overvejelser om at stoppe.

Træneren har central rolle for et godt håndboldmiljø

Derudover bliver det tydeligt – både i forhold til spillet på kortbane, overgangen til U13, valg af bolde, antal spillere på holdkortet mv., at trænerne har en meget central og nærmest afgørende rolle for spillerens oplevelse og glæde ved spillet. Det understreger 'Rigtig sjov håndbolds' fjerde element om en stærk og sammenhængende kultur ført an af træneren.

Skal man samle op på trænerne og klubbernes rolle på tværs af de forskellige elementer i Nye Spilformer, kan man opsummere til fire overordnede egenskaber, der er vigtige at arbejde med som træner og klub:

- 1) Sørg for anerkendelse af alle og fordel opmærksomheden på alle spillere.
- 2) Sørg for at give spillerne medbestemmelse og indflydelse – ikke nødvendigvis på alt, men især i forhold til ønsker om positioner på banen. Tal åbent med spillerne om, hvad de oplever, og hvordan de har det med inddelinger i A, B, C-niveau til træning og kamp, hvordan de oplever kampe i forhold til, om alle skal have lige meget spilletid, vekslen mellem positioner vs. fokus på at stille med bedste hold og vinde.
- 3) Og i den forbindelse skal træneren lade spillerne rotere positioner på banen i træning og kamp – eller undgå at fløj og streg bliver positioner, som kun oplever et minimalt antal boldaktioner. Evt. italesætte problematikken sammen med spillerne, så alle kan få talt om, hvornår det er sjovt og mindre sjovt at træne og spille kampe og i fællesskab finde løsninger til, hvordan alle kan få gode oplevelser. Dette ser ud til at være særligt vigtigt på U13, da spillerne er bevidste om ulighed i niveau og overvejer at stoppe, hvis de mister følelsen af mestring og socialt fællesskab.
- 4) Træner og klub skal støtte spillerne og skabe et anerkendende miljø, hvor det er ok at fejle og fedt, at man tør udfordre sig selv, da det bidrager til et sjovt og positivt socialt fællesskab. Dertil bør der være lige meget dialog om fremtiden som håndboldspiller med alle spillere uanset niveau.

Indførelse af ulige frem for lige årgange til og med U19

Fra 2019 har DanskHåndbold ændret årgangsstrukturen i børne- og ungdomshåndbold fra lige til ulige årgange. Ét af formålene med at have ulige årgange har især handlet om ungdomsårgangene, hvor man har villet sikre en bedre timing for spillere, der kommer retur fra efterskoleophold. Rationalet bag den 'bedre timing' ligger i, at langt de fleste efterskoleophold i Danmark foregår i 10. klasse (74 pct. i 2021, Efterskoleforeningen (2021)). Det har med de tidligere lige årgange resulteret i, at spillerne kom retur fra efterskole som førsteårs U18. Ved at lave ulige årgange kommer flertallet af spillerne nu – forventeligt – retur som andetårs U17. Og da man i DanskHåndbold formoder, at det er lettere og mere motive-rende at være andetårs- frem for førsteårsspillere, har man altså forsøgt at lette overgangen fra efterskole til returankomst i sin 'egen' klub med ændringen til ulige årgange.

Dette afsnit ser dels på den aktuelle udvikling af antal spillere, på trænerens holdninger til ændringerne og dels på spillernes opfattelser af at være førsteårs- versus andetårsspillere.

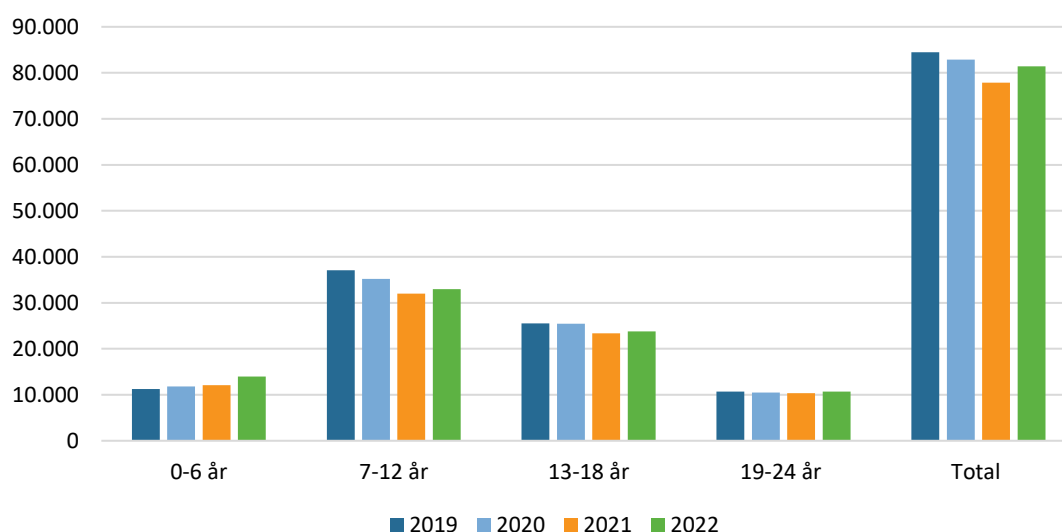
Den aktuelle udvikling af antal spillere

Udviklingen i antal håndboldspillere i Danmark kan dels opgøres via antal registrerede medlemmer, som foreningerne sender til Det Centrale Foreningsregister (CFR), dels via antal registrerede spillere på holdkort. Holdkortet registrerer spillere, der har deltaget i turneringer, hvilket udelukkende sker fra U9 og opefter.

Udvikling via CFR viser stor stabilitet

Ser man først på medlemstallene mellem 2019 og 2022 i børne- og ungdomshåndbold via CFR, får man indtryk af en meget stabil udvikling. Mens der er fremgang i antallet af medlemmer op til seks år, er der lidt tilbagegang i antallet af 7-12-årige, og relativt stor stabilitet i ungdomsårgangene.

Figur 2: Udviklingen i antal spillere fra 2019-2022 opgjort via CFR (antal)

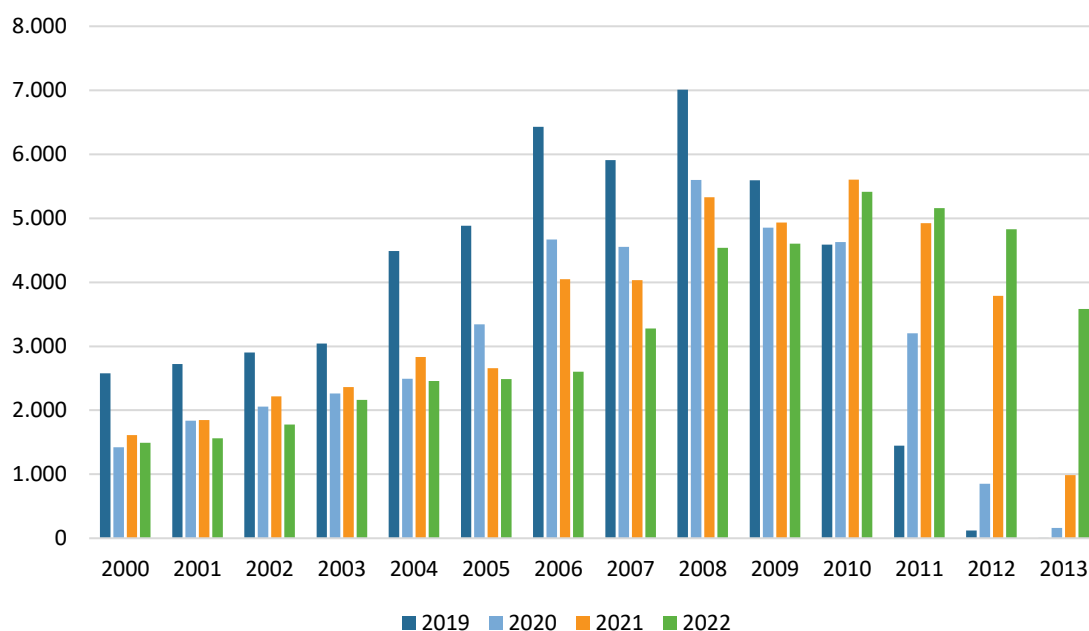

Samtidig ser man antalmæssigt, at håndboldforeningerne især har mange medlemmer mellem 7 og 12 år, mens antallet af spillere er meget færre i de ældre aldersgrupper 13-18 år og 19-24 år. Det indikerer altså et stort frafald over ungdomsårene, selvom antallet af spillere i de enkelte aldersgrupper ligger relativt stabilt over tid.

Udvikling via holdkort antyder stor udfordring med corona

Man får lidt et andet indtryk, når man kigger på udvikling i antal spillere, der har været registreret på et holdkort i samme periode (se figur 2). Her ser man et stort fald på tværs af årgange mellem 2019 og 2020, som endnu ikke er tilbage på niveau i 2022. Det kunne tyde på, at corona har været hårdere ved antallet af spillere, der spiller kampe, end antallet af spillere, der er medlemmer af en håndboldklub.

Figur 2: Udviklingen i antal spillere fra 2019-2022 (antal)

Udvikling fra 2019 til 2020

Frafald fra 2019 til 2020 kan formentlig i overvejende grad tilskrives coronakrisen, som satte en stopper for meget foreningsidræt. Frafaldet ses på samtlige årgange, men særligt årgangene 2004 til 2008 har oplevet et stort frafald i perioden. Samtidig har disse to årgange haft det højeste antal aktive spillere i 2019 (svarende til 12-16-årige i 2020).

Udvikling fra 2020 til 2021

Tallene viser et yderligere frafald fra 2020 til 2021 på årgangene 2005-2008 (13-16-årige i 2021). Dette frafald er dog væsentligt lavere end frafaldet mellem 2019 og 2020, hvilket er et muligt tegn på, at aktivitetsniveauet i håndbolden så småt er på vej tilbage efter coronakrisen. Samtidig ser man en stigning i antallet af spillere på de yngste årgange, særligt blandt spillere født i 2010, 2011 og 2012 (9-11-årige i 2021).

Yderligere er det interessant at se, at det stort set er lykkedes at fastholde alle spillere på årgang 2000, 2001, 2022, 2003 og 2004 mellem 2020 og 2021 (17-21-årige i 2021) (uden dog at

vide, om tallene dækker over de samme individer). Årgang 2002 og 2003 er spillere, som har været en del af den nye ungdomsårgang U19, hvorfor det umiddelbart indikerer en god tilføjelse til ungdomsrækkerne. Dertil er årgang 2000 og 2001 overgået til seniorspillere, hvor de ser ud til at fortsætte efter at have spillet ungdom.

Udvikling fra 2021 til 2022

Den seneste udvikling fra 2021 til 2022 viser en lille tilbagegang i antal spillere, der er noteret på et holdkort, på i alt 1.423 spillere (3 pct. tilbagegang).

På U19 har klubberne fastholdt 89 pct. af de ældste spillere fra årgang 2003 og 2004 (18-19-årige i 2022). Omvendt har det været vanskeligere at holde fast i spillere til U17 med et tab af 24 pct. af årgang 2005 og 2006 mellem 2021 og 2022 (16-17-årige i 2022). Som det fremgår af figur 2, er det især årgang 2006 (førsteårs U17-spillere), som er stoppet. Det er forventeligt den årgang, som i størst omfang er på efterskole, og som man håber på vil komme retur til håndboldklubberne, når de bliver andetårs U17. Der er dog ikke meget, der tyder på, at det vil ske, hvis man ser på årgangen over fra 2005, som nu er andetårs U17. Her er der omvendt lidt færre spillere (2.488) i 2022 sammenholdt med 2.658 spillere i 2021. Vi ser altså ikke, at der antalsmæssigt kommer flere spillere fra 2005, selvom de nu er andetårs U17 og forventeligt retur fra efterskole.

Yderligere finder man relativ stor nedgang blandt U15-spillere fra årgang 2007 (15-årige i 2022) (19 pct.) og 2008 (14-årige i 2022) (15 pct.) mellem 2021 og 2022, dvs. størst nedgang blandt nuværende andetårsspillere fra 2007.

Også på U13, årgang 2009 og 2010, finder man lidt færre spillere registreret på holdkort i 2022 sammenlignet med 2021 (12-13-årige i 2022). Anderledes positivt ser det ud for de yngste spillere fra 2011, 2012 og 2013, hvor der har været stor fremgang det seneste år (9-11-årige). Denne fremgang er et udtryk for, at spillerne først bliver registreret på holdkort fra U9.

Samlet set er den positive historie altså, at man næsten formår at holde et stabilt antal spillere fra andetårs U17 til og med andetårs U19 og tilsyneladende også helt ind i seniorrækkerne over de sidste par år, og at der fortsat er stor tilgang af spillere på holdkort i de yngste årgange.

Omvendt er især førsteårs U17 udfordret af stort tab af spillere, men også i U13 og U15 falder der spillere fra, lige som figur 1 også viser med afsæt i CFR-tallene. Frafald over ungdomsårene har altid været en kendsgerning, og grundet corona er det vanskeligt at vurdere, hvorvidt frafaldet i ungdomsårene er større eller mindre end tidligere. Der er dog langt til de 7.000 spillere fra årgang 2008, som var på holdkort i 2019 (svarende til 5.156 spillere fra årgang 2011 i 2022).

Ungdomsspillerens overvejelser om fremtiden

Midtvejsevalueringen havde fokus på trænerens umiddelbare opfattelse af ændringen fra lige til ulige årgange, og om det havde haft en positiv eller negativ betydning for det aktuelle hold, de var træner for.

Langt de fleste angav, at det ikke havde haft nogen betydning, eller de svarede 'ved ikke' til spørgsmålet. Kun på U17 angav 24 pct. af trænerne, at det havde en negativ betydning, og uddybende udsagn havde meget fokus på efterskole og betydningen i forhold til ungdomsårgangene, hvorfor slutevalueringen har zoomet ind på de ældste ungdomsårgange og deres årsager til at stoppe – eller at overveje at stoppe – og herunder betydningen af efterskoleophold.

Tidligere håndboldspillere om årsag til ophør med håndbold

I spørgeskemaundersøgelsen har 173 spillere på U15 og U17 svaret, at de ikke går til håndbold længere, og heraf angiver hver fjerde spiller efterskole som begrundelse via en åben svarkategori, mens yderligere 13 pct. stopper, fordi der ikke længere er et hold i klubben. De øvrige 62 pct. angiver andre begrundelser som vist i tabel 3 herunder (udsagn fra åbne svarkategorier er kodet i temaer).

Tabel 3: Efterskoleophold er den største årsag til at stoppe med håndbold på U15/U17 (pct.)

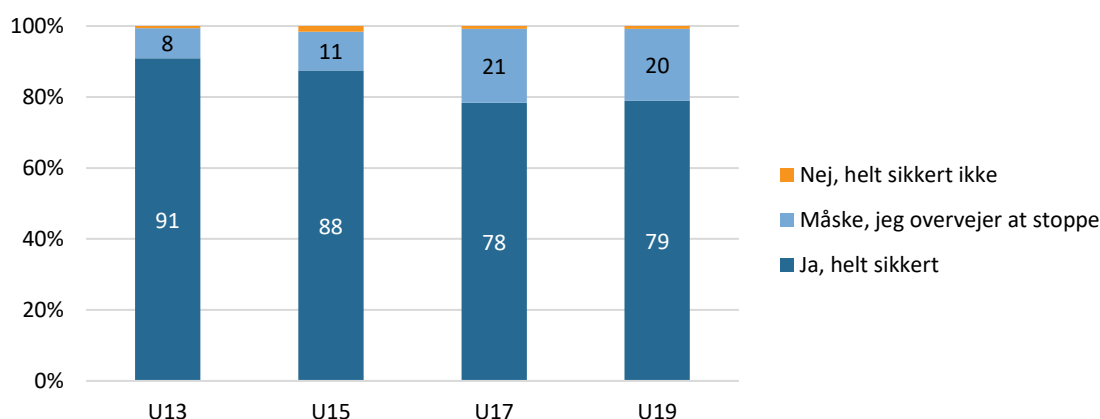
Årsag til ophør med håndbold på U15/U17	Pct.
Er på efterskole	25
Er skadet	17
Der var ikke nok spillere til et hold	13
Fordi trænerne ikke giver alle opmærksomhed – ikke fedt at gå til håndbold	10
Mangler tid	9
Mangler lyst	9
Har valgt en anden sportsgren	5
Øvrige begrundelser (flytning, udveksling, pause mv.)	13

Tabellen er baseret på kodning i temaer på baggrund af 173 svar fra spillere på U15/U17, der er stoppet med håndbold, og som har angivet begrundelse i en åben svarkategori.

Nuværende spillere om fremtiden

Ser man i stedet på nuværende spillere og deres tanker om fremtiden, finder man først og fremmest et stort flertal, som forventer at fortsætte med håndbold. Spillerne bliver dog mere i tvivl i takt med stigende alder (figur 3).

Figur 3: Et flertal af nuværende ungdomsspillere forventer at fortsætte med håndbold (pct.)

Figuren viser fordelinger på spørgsmålet: "Skal du fortsætte med at spille håndbold i næste sæson?". Fordelt på årgange (n=4.639).

De spillere, som enten overvejer at stoppe eller helt sikkert ikke skal spille i næste sæson, har angivet årsager i en åben svarkategori lige som de tidligere spillere. I alt 429 spillere har angivet årsager fordelt på U13, U15, U17 og U19.

Hos U13-spillerne trækker især andre fritidsinteresser, særligt fodbold. Dernæst angiver 11 pct., at de oplever store niveauforskelle, som gør dem utrygge ved at spille håndbold, mens yderligere 10 pct. nævner mangel på sociale relationer på holdet.

Tabel 4: Andre fritidsinteresser kan i størst omfang få U13 spillere til at stoppe med håndbold (pct.)

Årsag til overvejelser om ophør på U13	Pct.
Andre fritidsinteresser	17
For store niveauforskelle/utryghed	11
Mangler socialt fællesskab	10
Træner forskelsbehandler forskellige niveauer	7
Dårlig træner/fokus på de bedste	6
For få spillere	5
Mangler lyst	5
Øvrige begrundelser (for lidt tid, mangler udfordring, skade, for dyrt, lang transport, mobning, mangler anerkendelse, efterskole, kedeligt mv.)	39

Tabellen er baseret på kodning i temaer på baggrund af 115 svar fra spillere på U13, der overvejer at stoppe med håndbold, og som har angivet begrundelse i en åben svarkategori.

Hos U15-spillerne angiver hele 29 pct., at de stopper eller overvejer at stoppe næste år pga. efterskole, mens 8 pct. overvejer at stoppe, fordi andre skal på efterskole (tabel 5). Det stemmer godt overens med begrundelserne fra spillere, der allerede er stoppet, ligesom det underbygger den faktiske udvikling i antallet af spillere på holdkort mellem 2019 og 2022.

Tabel 5: Efterskole er den største årsag til, at U15 spillere overvejer at stoppe med håndbold (pct.)

Årsag til overvejelser om ophør på U15	Pct.
Efterskole	29
Fokus på skole/uddannelse	11
Andre fritidsinteresser	9
Andre skal på efterskole	8
Mangler socialt fællesskab	6
For få spillere	5
Mangler lyst	5
Øvrige begrundelser (niveauforskelle, skifter hold, skade, hård tone, mangler udfordring, kedeligt, forskelsbehandling, dårlig træner, manglende anerkendelse, for lidt spilletid mv.)	27

Tabellen er baseret på kodning i temaer på baggrund af 150 svar fra spillere på U15, der overvejer at stoppe med håndbold, og som har angivet begrundelse i en åben svarkategori.

Blandt U17-spillerne ser man flere forskellige begrundelser. Flest nævner 'manglende lyst' (15 pct.), mens der også her er en udfordring med for få spillere til at kunne stille hold (tabel 6). Igen kan efterskoleophold få skylden for, at de tilbageværende spillere er for få.

Tabel 6: Flere forskellige årsager kan få U17 spillere til at stoppe med håndbold (pct.)

Årsag til overvejelser om ophør på U17	Pct.
Mangler lyst	15
For få spillere	13
Fokus på skole/uddannelse	13
Dårlig træner	11
For lidt tid	10
Øvrige begrundelser (kedeligt, efterskole, niveauforskelle, få hold, skader, mangler udfordring, forskelsbehandling, mangler socialt, mangler spilletid, andre interesser mv.)	38

Tabellen er baseret på kodning i temaer på baggrund af 73 svar fra spillere på U17, der overvejer at stoppe med håndbold, og som har angivet begrundelse i en åben svarkategori.

Endelig ser man hos U19 spillerne en forventning om, at de vil komme til at mangle tid (26 pct.) (tabel 7). U19 spillerne skal fokusere på uddannelse, holde sabbatår og flytte. Dertil finder man overvejelser om overgangen til seniorhåndbold, som kan skabe usikkerhed om, hvorvidt man kan eller vil være med de ældre spillere.

Tabel 7: U19 spillerne forventer at få for lidt tid til håndbold (pct.)

Årsag til overvejelser om ophør på U19	Pct.
Får for lidt tid	26
Ikke interesseret i seniorhåndbold	15
Dårlig træner	8
Mangler lyst	7
For få spillere	7
Er skadet	7
Fokus på skole/uddannelse	5
Øvrige begrundelser (Mangler udfordring, niveauforskelle, mangler socialt, andre interesser, hård tone, skift af hold mv.)	25

Tabellen er baseret på kodning i temaer på baggrund af 91 svar fra spillere på U19, der overvejer at stoppe med håndbold, og som har angivet begrundelse i en åben svarkategori.

Nuværende efterskoleelever om fremtiden

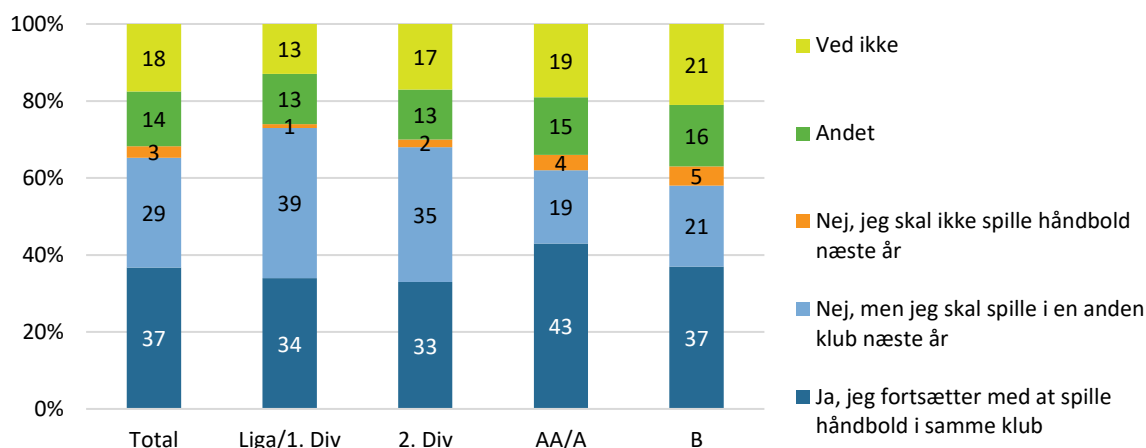
Nuværende spillere er blevet spurgt ind til, om de går på efterskole i sæson 2022/2023, og hvilke overvejelser de gør sig om fortsat at spille håndbold efter endt ophold.

365 nuværende spillere har svaret, at de går på efterskole i 2022/2023, og figur 4 viser, at godt hver tredje spiller (37 pct.) forventer at komme retur til den samme klub i næste sæson, som de spillede håndbold i inden efterskoleopholdet. Det betyder omvendt, at håndboldklubberne mister de resterende to tredjedele, hvis man skal tro spillernes egne fremtidsplaner.

Spillerne har dog ikke tænkt sig helt at stoppe med håndbold, da 29 pct. forventer at skifte klub, mens blot 2 pct. er overbeviste om, at de slet ikke skal spille håndbold næste sæson.

På tværs af niveau forventer især de bedste spillere på divisionsniveau at skifte klub, mens især A/AA-spillerne forventer at komme retur i den samme klub. Endelig ser man de største overvejelser om at stoppe blandt spillerne på B-niveau.

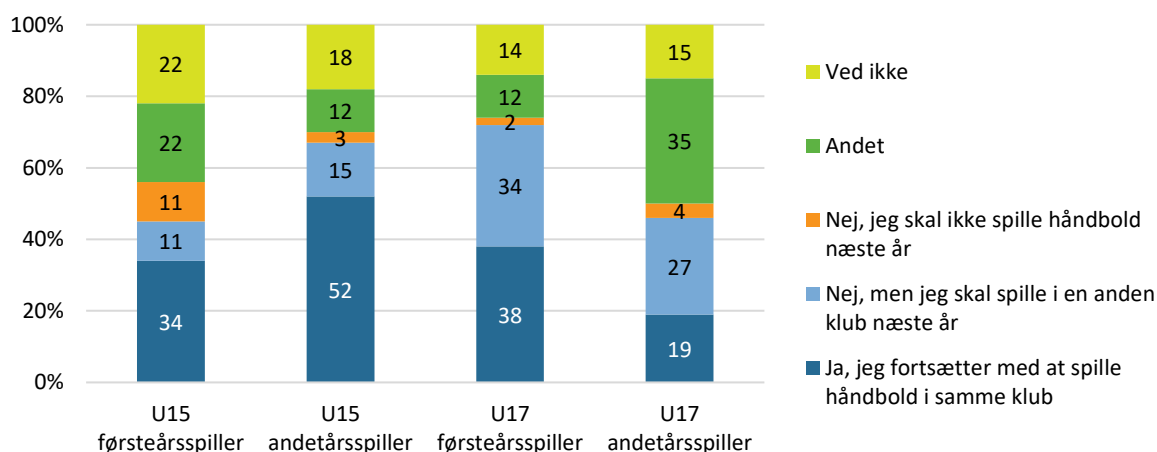
Figur 4: Spillerens overvejelser over fremtiden afhænger delvist af aktuelt niveau (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet: "Når du er færdig med dit efterskoleophold, skal du så tilbage og spille i den samme håndboldklub, som du spillerede i, før du tog på efterskole?". Kun respondenter, som går på efterskole i nuværende sæson (22/23), er medtaget. Niveauerne C og D er ikke med, da de udgør hhv. én og ingen respondenter. Liga-niveau og 1. division samt AA- og A-niveau er lagt sammen, da hhv. Liga og AA-niveau har meget få respondenter (hhv. 9 og 10), (n=334).

På tværs af årgange ser det ud til, at chancen for at få spillerne retur til egen klub er størst, hvis spillerne er afsted på efterskole som andetårs U15 (se figur 5). Men det er faktisk spillerne, som lige nu er førsteårs U17, der i størst omfang forventer at spille håndbold næste år, hvor mange især forventer at skifte klub.

Figur 5: Især førsteårs U17-spillere forventer at spille håndbold i næste sæson (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Når du er færdig med dit efterskoleophold, skal du så tilbage og spille i den samme håndboldklub, som du spillerede i, før du tog på efterskole?". Kun respondenter på årgangene U15 og U17, som går på efterskole i nuværende sæson (22/23), er medtaget (n=344). Der gøres opmærksom på lavt antal respondenter i grupperne U15 førsteårsspiller (n=9), U15 andetårsspiller (n=33) og U17 andetårsspiller (n=26).

Usikkerhed om egen fremtid

Blandt spillere, der har svaret 'andet', finder man i de uddybende begrundelser en usikkerhed om, hvad fremtiden bringer:

"Jeg tror, jeg vil spille et andet sted, som passer med uddannelsen, men jeg ved ikke helt endnu, om jeg skal spille der, eller ender med at spille i samme klub."

Spiller, U17

"Jeg regner med at skulle tilbage til min gamle klub, men er ikke sikker på, jeg spiller, når jeg er færdig på efterskole."

Spiller, U15

"Skal stadig spille, men er stadig uafklaret med hvor. Det kan være, jeg vælger et uddannelsesforløb, hvor håndbold er i fokus."

Spiller, U17

Usikkerhed om holdets fremtid

En del spillere giver udtryk for, at der ikke nødvendigvis er et hold at komme tilbage til. Derfor handler det ikke altid om et aktivt fravalg af ens egen klub, når spillerne svarer, at de ikke skal retur til samme klub:

"Jeg ved ikke, om der er et hold i klubben, når jeg kommer hjem fra efterskole."

Spiller, U17

"Måske skifter jeg klub, da der ikke er et U17 hold. Så når jeg skal rykke op til U19, er der intet hold. Så skifter nok klub næste sæson."

Spiller, U17

Usikkerheden om fremtiden samt de mange, der forventer at skifte klub i næste sæson, er med til at understrege, at der især på U17 er stort opbrud og usikkerhed om klubberne og holdenes sammensætning og eksistens. Fra midtvejsevalueringen gav en træner det input, at man eventuelt kunne overkomme nogle af disse usikkerheder ved at have et ungdomshold bestående af tre årgange frem for to, så man var sikker på at kunne melde tydeligt ud til spillerne, at her er et hold og et tilbud om at spille håndbold i de ældste ungdomsåre.

Spillernes holdning til at være førsteårs- vs. andetårspillere

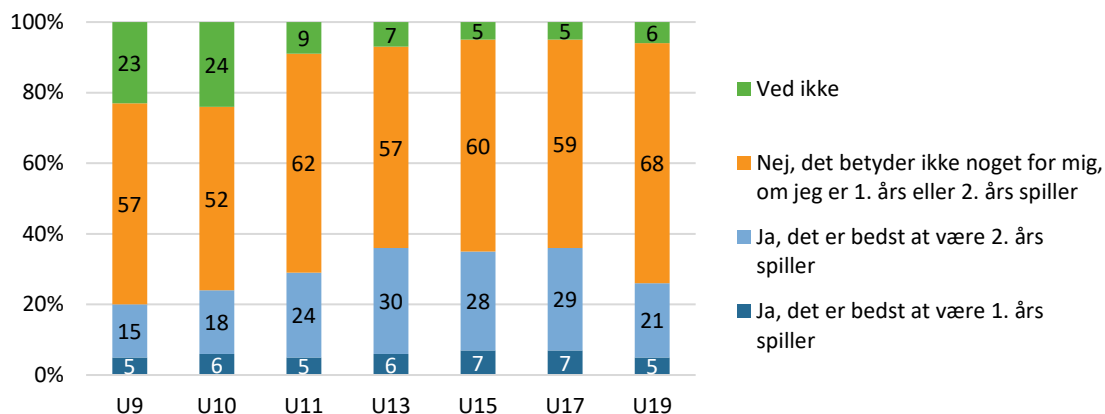
Et andet fokus i forhold til ulige årgange har været spillernes holdninger til at være førsteårs- vs. andetårspillere. Især fordi der er en forventning om, at det er lettere at komme retur som andetårsspiller efter endt efterskoleophold, hvilket ovenstående analyse faktisk ser ud til at bekræfte, da især førsteårs U17 forventer at spille i næste sæson, hvor de bliver andetårs U17.

Spillerne er ligesom i midtvejsevalueringen blevet spurgt ind til deres holdninger til, om det er bedst at være førsteårs- eller andetårsspiller. Midtvejsevalueringen viste, at mange var ligeglade med, om de var førsteårs- eller andetårspillere. Dog steg andelen af spillere, som mente, at det var bedst at være andetårsspiller, med alderen.

I undersøgelsen et år senere finder man den samme generelle tendens (se figur 6). Flertallet peger på, at det ikke betyder noget, om de er førsteårs- eller andetårspillere, ligesom tendensen til bedst at kunne lide at være andetårsspiller er størst i ungdomsårene på U13, U15

og U17. Igen understøtter det hypotesen om, at man øger sandsynligheden for fastholdelse, hvis man er retur fra efterskole som andetårsspillere.

Figur 6: Et flertal af spillere går ikke op i, om de er førsteårs- eller andetårsspillere (pct)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet: "Betyder det noget for dig, om du er førsteårs eller andetårsspiller?". Fordelt på årgang (n=7.671).

Opsummerende om ændring fra lige til ulige årgange i ungdomsårgangene

Opsummerende tyder analysen af ulige årgange på, at det med denne årgangsstruktur især går ud over U17, hvor man det seneste år har mistet 24 pct. af spillerne (fra årgang 2005 og 2006). Dertil er efterskole den mest nævnte begrundelse for at være stoppet, og på U15 er det den største årsag til at overveje at stoppe med håndbold.

Analysen viser dog, at håndboldklubberne formår at fastholde mange spillere, som fortsætter håndboldspillet i løbet af efterskoleåret (enten i samme eller en ny klub), mens der er meget lille sandsynlighed for, at spillere, der ikke spiller håndbold i løbet af efterskoleåret, kommer retur til håndbolden igen.

Det ser yderligere ud til, at det primært er spillere på B-niveau og lavere, som enten er stoppet med håndbold i forbindelse med efterskoleophold, eller som ikke forventer at fortsætte, når de kommer retur.

Det kunne give anledning til at sætte fokus på for det første, hvordan man kan fastholde en tilknytning mellem spiller og klub, selvom spillerne er på efterskole. For det andet at sikre, at spillerne spiller håndbold på efterskolen, så de fastholder identiteten som håndboldspillere. For det tredje er det værd at arbejde med, hvordan man kan fastholde spillere på B-niveau, som måske ikke ser en fremtid som elitehåndboldspiller. Er der muligheder for at spille håndbold på 'hyggeniveau' på efterskolerne? Har klubberne også fokus på at holde kontakt til de spillere, som ikke fremstår som de største talenter? Hvis man ønsker at fastholde massen af håndboldspillere op gennem ungdomsårene, er det værd at afsøge potentialerne for også at holde kontakt og skabe tilbud, der henvender sig til bredde- eller 'hygge'-spillerne.

Brug af digitale kommunikationsredskaber kan muligvis være en løsning til at skabe et community blandt spillere, som sikrer løbende tilknytning til klub og træner. Community-opbygning vinder frem i idrætten som en vej til at skabe tilknytning mellem spillere, f.eks. ved længere fravær på grund af skader, eller ved nedtrapning i en periode, når der er travlt med skolearbejdet. Der kunne også være potentialer i sådanne digitale fora til fastholdelse af fysiske fællesskaber i den periode, hvor mange er på efterskole.

Dertil indikerer analysen, at DanskHåndbold's tese holder – nemlig at man kan forvente flere spillere, der fortsætter med håndbold, hvis de kommer retur som andetårs U17. Det er i hvert fald førsteårs U17, som lige nu er på efterskole, der i størst omfang forventer at spille til næste år, ligesom et lille flertal faktisk foretrækker at være andetårsspillere.

Endelig ser man, at usikkerhed hos de tilbageværende spillere om holdets fremtid også har betydning for spillernes tanker om fortsættelse. Her kan der være behov for tydelige meldinger og planer fra klubbens side, hvis man ønsker at fastholde spillere, som egentlig gerne vil spille håndbold, men som oplever stor usikkerhed om holdets fremtid.

Foruden disse betragtninger i relation til efterskoleophold viser analysen, at der også er potentiale for at mindske frafald hos U13-spillerne. Selvom valg af anden sportsgren fylder mest i begrundelserne for at stoppe, så er der sammenlagt 21 pct., som stopper, enten fordi de oplever store niveauforskelle, eller fordi de savner fællesskab på holdet. Her er to elementer, som trænere og klubber selv kan arbejde på, hvis de ønsker at opretholde en stor masse af spillere – også blandt dem, der ikke lige fremstår som de største talenter.

Indførelse af enkeltårgange til og med U9

DanskHåndbold har valgt at indføre enkeltårgange til og med U9 for at sikre tryghed med jævnaldrende på de yngste årgange. Dette tiltag har trænerne taget rigtig godt imod, og den første spørgeskemaundersøgelse, som blev gennemført i forbindelse med evalueringens opstart i 2020 viste, at hele 95 pct. af trænerne synes, det var en positiv oplevelse at have enkeltårgange. Derfor har slutevalueringen kun haft minimalt fokus på dette element i Nye Spilformer.

Tilfredsheden blandt trænerne skyldes især mindre niveauforskelle, som gør det lettere for nye spillere at starte på U9, ligesom det mindsker de fysiske forskelle. Dette fører til en oplevelse af større tryghed i kampe, hvor det også er lettere at have helt nye spillere med.

Blandt de fem pct., som ikke har oplevet enkeltårgange som en positiv ændring, finder man typisk argumenter om, at det er svært at få nok tilslutning af spillere fra én årgang. Det har været trænere fra tyndt befolkede områder, som har haft disse oplevelser.

Indførelse af kortbane til U9 og U11

DanskHåndbold har med indførelsen af kortbanen til hhv. U9 i sæson 19/20 og U11 i sæson 21/22 haft til formål at fremme spillernes udvikling i overgangen fra minibanen til den store bane. Målsætningen har været at skabe flere spilaktioner for den enkelte spiller for på den måde at fremme deres individuelle udvikling. Samtidig har man haft fokus på, at spillet på de yngre årgange ikke bliver for voksenstyret og taktisk.

Både trænere og spillere er blevet spurgt ind til deres vurdering af kortbanen i 2021 og 2022, og modsat midtvejsevalueringen har nogle af trænerne fået mere erfaring med banen.

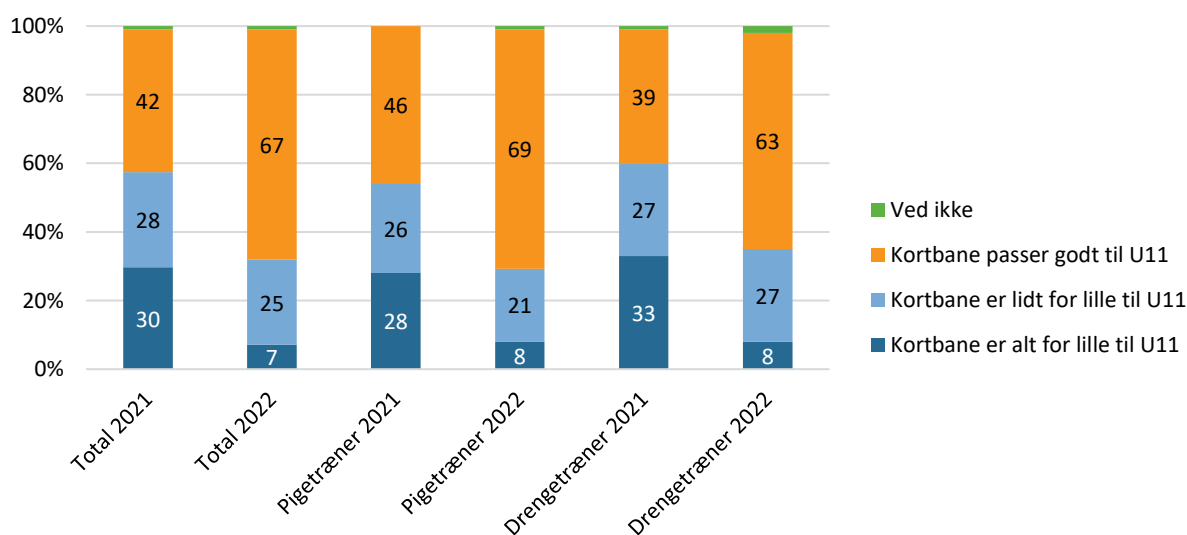
Dette kapitel gennemgår trænerens og spillernes holdning til kortbanen og trænerens vurdering af spillets kvalitet på kortbanen. Kapitlet indeholder ligeledes et uddybende afsnit om årsager til frafald på U11, giver et blik på overgangen fra U11 til U13 og ser til sidst på statistik på tværs af observationer på U11 stor bane sammenholdt med U11 kortbanekampe.

Trænerens holdning til kortbanen

U11-trænerne er generelt blevet mere positivt stemt overfor kortbanen mellem 2021 og 2022 (figur 7). Andelen, som synes, kortbanen passer godt til U11, er faktisk steget med 25 procentpoint på ét år.

I 2022 er der dog stadig trænere, som finder kortbanen henholdsvis lidt for lille (25 pct.) eller alt for lille (7 pct.).

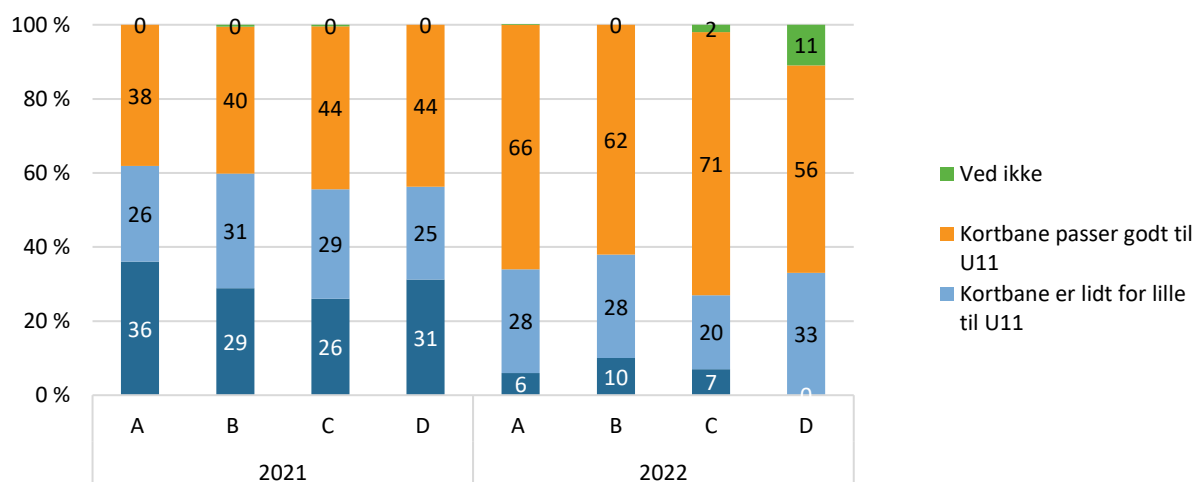
Figur 7: Stor stigning i opbakningen til kortbane mellem 2021 og 2022 (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvad er din holdning til kortbane med fem markspillere som kampbane på U11?". Fordelt på hvilket køn man træner (n=355 (2021), n=310 (2022)).

Tilfredsheden stiger tilmed på tværs af alle niveauer, som det fremgår af figur 8, og mens trænere på C-niveau er de mest tilfredse, er trænere på B-niveau mest tilbøjelige til at synes, kortbanen er for lille. I 2021 fandt A-trænerne i størst omfang banen for lille.

Figur 8: Trænere på alle niveauer er blevet mere positivt stemt overfor kortbanen mellem 2021 og 2022 (pct.)

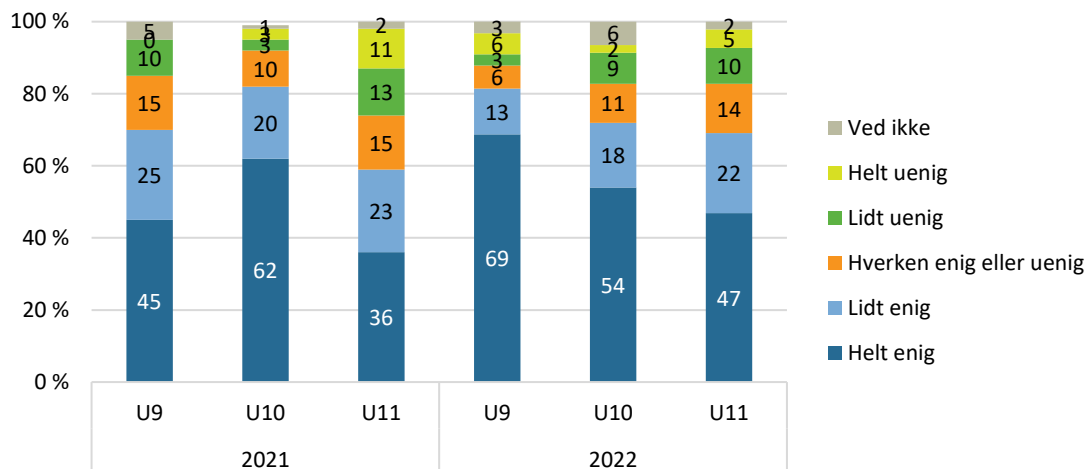
Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvad er din holdning til kortbane med fem markspillere som kampbane på U11?". Fordelt på niveau (n=355 (2021), n=324 (2022)).

Holdninger til kortbanen varierer ikke på tværs af pige- vs. drengetrænere, men det er især de erfarne, uddannede ungdomstrænere med mere end fem års erfaring, som i størst omfang holder fast i, at kortbanen er for lille (47 pct. finder banen for lille, mens det gælder 29 pct. blandt ungdomstrænere med højst to års erfaring).

Spillernes holdning til kortbanen

Figur 9 viser spillernes egen vurdering af, om det er sjovt at spille på kortbanen, fordelt på U9, U10 og U11 i 2021 og 2022. På tværs af årgangene er spillerne generelt enige om, at kortbanen er sjov at spille på, og vurderingen er blevet mere positiv mellem 2021 og 2022. Dog udtrykker U11-spillerne lidt mere moderat glæde ved kortbanen end U9.

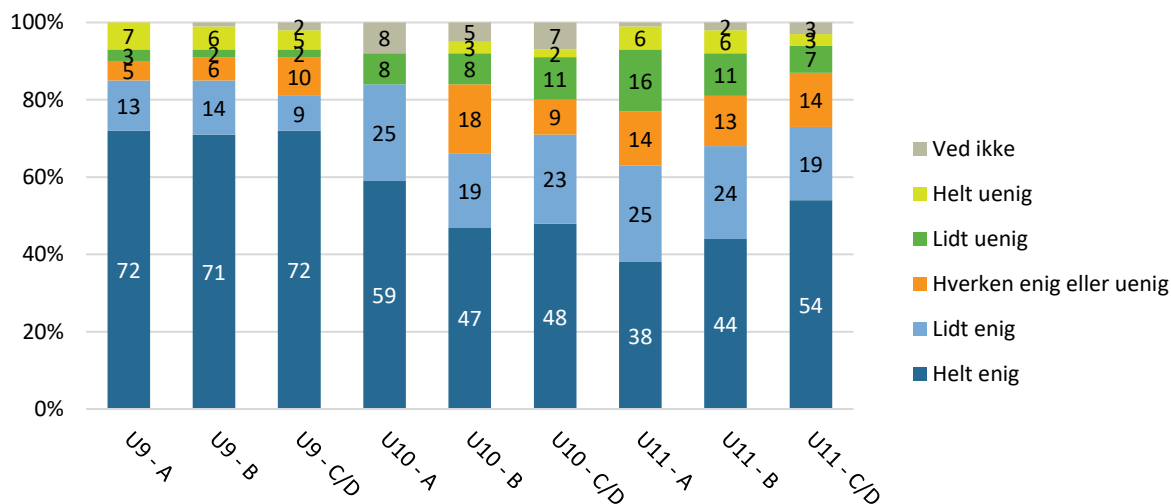
Figur 9: Et flertal af spillerne synes, det er sjovt at spille på kortbane, men opbakningen falder med stigende alder (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvad synes du om at spille på kortbane?". Fordelt på årgange (n=650 (U9), n=139 (U10), n=1.877 (U11)).

På U11 varierer holdningerne desuden på tværs af niveau med A-spillerne som de mindst enige i, at kortbanen er sjov at spille på (se figur 10).

Figur 10: Spillerens vurdering af, om det er sjovt at spille på kortbanen. Fordelt på niveau (pct.)

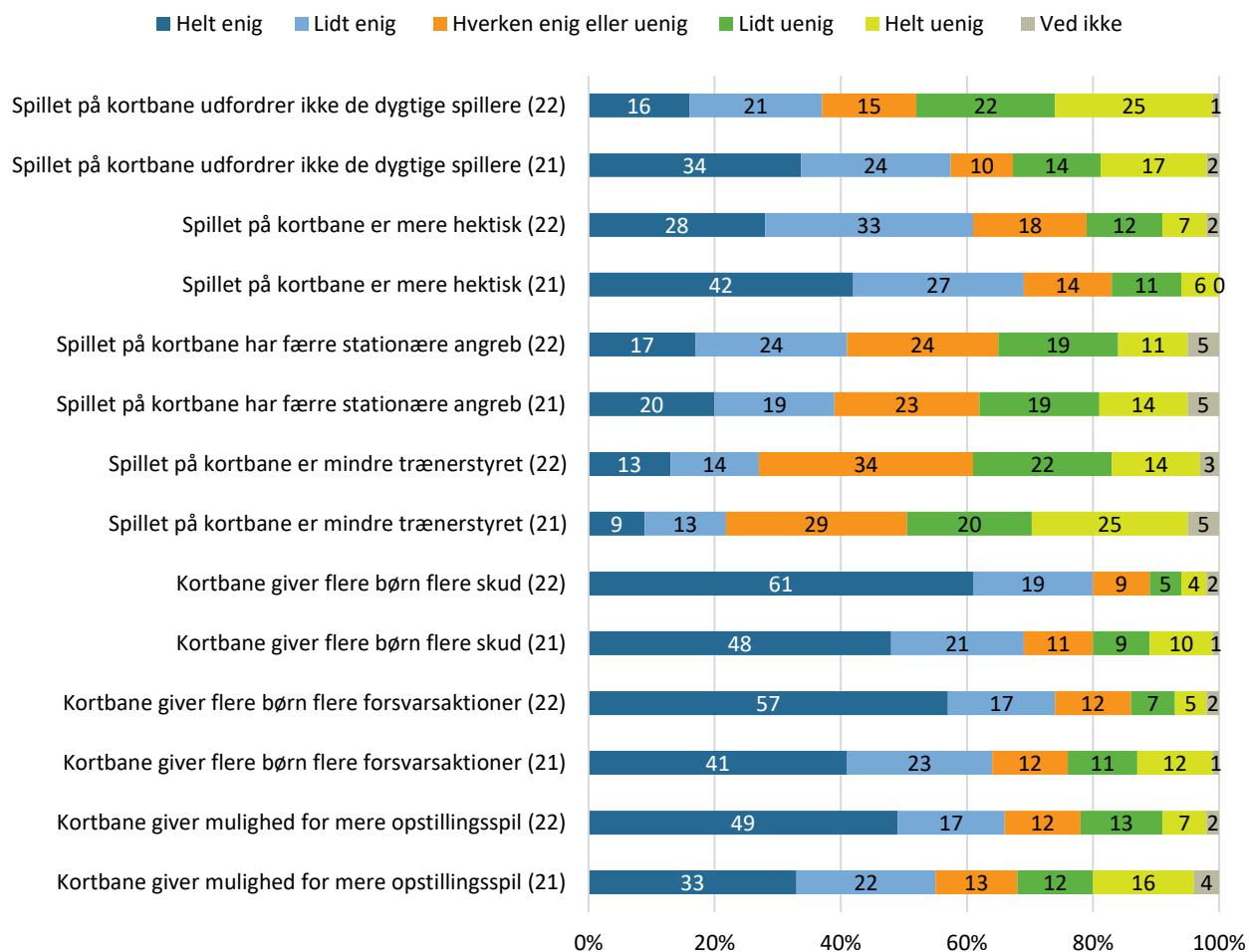
Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvad synes du om at spille på kortbane?". Fordelt på niveau (n=650 (U9), n=139 (U10), n=1.877 (U11)).

Trænernes vurdering af spillets kvalitet på kortbanen

I både 2021 og 2022 er trænerne blevet spurgt om deres oplevelse af spillets kvalitet på kortbanen målt på en række udsagn. Figur 11 viser trænerne svar på udsagnene i både 2021 og 2022.

Her ser man bl.a. færre trænere, som vurderer, at kortbanen ikke udfordrer de dygtige spillere nok, ligesom færre synes, at spillet er hektisk. Omvendt vurderer flere trænere i 2022, at kortbanen giver flere børn flere skud, flere forsvarsaktioner og mulighed for mere opstillingsspil. Samlet set giver det indtryk af, at trænerne finder endnu mere kvalitet i spillet på kortbane i 2022 end i 2021.

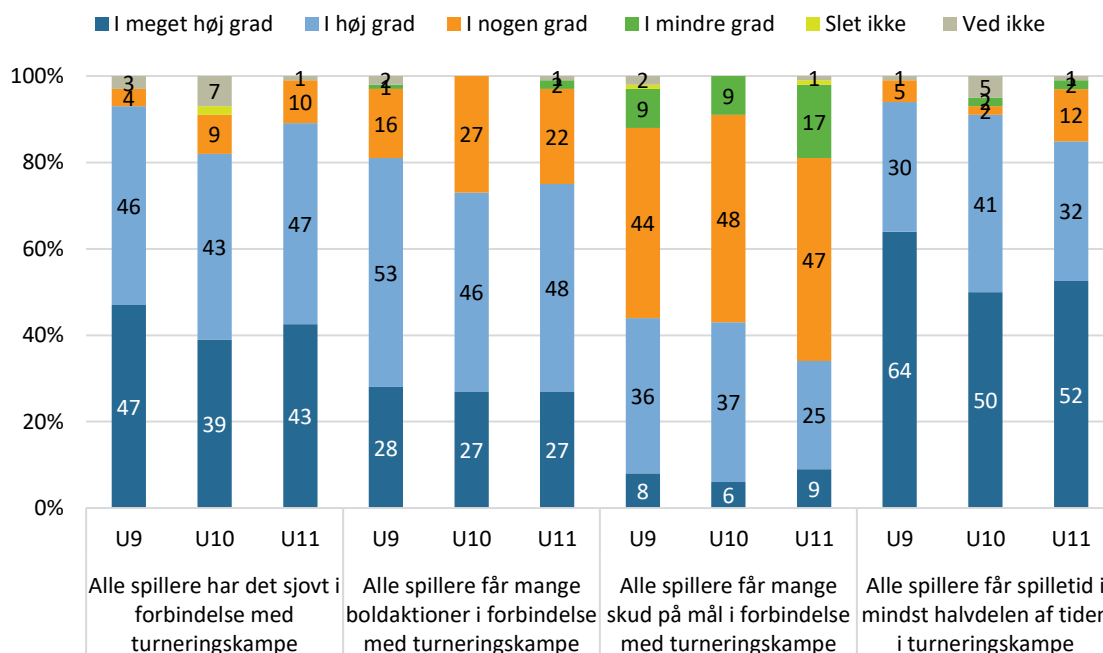
Figur 11: U11-trænernes vurdering af kortbanen er blevet mere positiv mellem 2021 og 2022 (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmål omkring en række udsagn vedrørende kortbanen. (n=355 (2021), n=310 (2022)).

Trænerne er også blevet spurgt ind til deres vurdering af spillernes oplevelse på kortbanen. Figur 12 viser U9-, U10- og U11-trænernes svar i forbindelse med forskellige udsagn vedrørende kortbanen. På tværs af de tre årgange er der generel enighed om, at langt de fleste har det sjovt i forbindelse med turneringskampe, at alle spillere får mange boldaktioner, og at alle spillere får spilletid i mindst halvdelen af kampene. Der er desuden også generel enighed blandt trænere om, at de fleste spillere i nogen grad får skud på mål.

Figur 12: Trænernes vurdering af spillernes oplevelse på kortbanen (pct.)

Figuren viser U9-, U10- og U11-trænernes svarfordelinger for spørgsmålet: "I hvor høj grad vurderer du følgende om dine spillere i forbindelse med deltagelse i turneringskampe?". (n=561).

Trænerne har haft mulighed for at komme med uddybende betragtninger om kortbanen. Det har 130 respondenter valgt at benytte sig af ud af de 324 U11-trænere (40 pct.).

Ønsker om både kortbane og stor bane til U11

Heraf udtrykker 58 trænere (45 pct. af de 130 svar og 18 pct. af alle U11-trænere) et ønske om muligheden for både at spille på stor bane og kortbane på U11-årgangen.

Også i fokusgruppinterviewene fylder et ønske om begge muligheder, særligt at A- og AA-hold har mulighed for at spille på den store bane, og måske især efter jul:

"Kortbane passer perfekt til U11 B-C-D. De allerbedste U11-hold (AA) er så dygtige, at de godt kunne gå på fuld bane."

Træner, U11-dreng

"Når vi er i A-rækken eller AA efter jul, så er kortbanen simpelthen for kedeligt. Det er faktisk heller ikke specielt motiverende at være træner for et AA-hold efter jul, fordi spillet bliver kedeligt. Vi kan ikke rigtig træne dem til at komme op i U13-verdenen, hvor banen bliver større. Vi kan ikke udvikle dem i presspil, krydspil, eller bare opsætning af noget spil."

Træner, U11-piger

Uklarhed om regler

Flere trænere peger på, at reglerne vedrørende kortbanen ikke altid er helt klare, og dette skaber tvivlsomme situationer i forbindelse med turneringskampe. Det handler især om, hvorvidt man må dække offensivt og fiske bolde:

"[Som] jeg begynder at tolke det, er det, at du må gerne stjæle en bold, hvis du har front hjemad mod. Hvis du er i bevægelse hjemad mod, så må du ikke stoppe op og lukke en spiller af og tackle. Hvis folk gør det, hvad er konsekvensen så? Det er lige præcis det frikast, som de så gerne vil have ud af det. Så hvad skal konsekvensen være for sådan en forseelse? Så begynder den at blive brugt taktisk, selvom det er en regel, der ikke må bruges. Folk kan i princippet være ligeglade med en regel om, hvad man må på vejen hjem, hvis det er det, vi taler om. Så der er de lidt uklare, de regler der."

Træner, U11-drenge og dommer

"Er generelt meget glad for kortbanen. Dog finder jeg regler for opdækning uklare, og de er ofte medvirkende til frustrationer."

Træner, U11-drenge

Frafald på grund af manglende udfordring

Trænerne har i forbindelse med midtvejsevalueringen udtalt, at kortbanen ikke udfordrer de dygtigste spillere, og man finder derfor en frygt for, om kortbanen ligefrem kan få spillere til at miste motivationen og stoppe med håndbold. Årsager til frafald bliver derfor behandlet særskilt i afsnittet 'Kortbanen og bekymring om frafald på U11' herunder.

Ulighed i kampe på U11

Dertil italesætter trænere, at ulighed i kampe kan være særlig udfordrende på kortbanen, hvor der hurtigt kan blive scoret mange mål, og kampresultater derfor kan ende med stor ulighed. Også dette tema har derfor fået ekstra fokus i forbindelse med slutevalueringen, som behandlet i afsnittet 'Ulighed i kampe' herunder.

Svær overgang fra U11 til U13

Som et sidste opmærksomhedspunkt bliver overgangen fra U11 til U13 nævnt som en udfordring ved kortbanen. Det fylder stadig hos flere trænere, som efterspørger en mere 'glidende overgang':

"[Der] kommer også mange ændringer i spil i springet fra U11 til U13, når det både er en større bold, man spiller uden overlægges, og man spiller pludselig med en stregspiller. Så der er jo nok andre ting, som er med i springet fra U11 til U13."

Træner, U11-drenge

"Mange af de nye førsteårsspillere havde svært ved at komme op på stor bane, plus stregspiller samt at størstedelen af vores andetårsspillere er fysisk en del større. Måske U11 A og B rækker kan spilles på stor bane med henblik på en mere glidende overgang."

Træner, U13-piger

”Jeg synes virkelig, vi har manglet meget, da vi rykkede op som U13. Alt det taktiske, f.eks. med stregspiller, og det der med at løbe hurtigt op ad banen, eller altså at fløjene gerne må stikke, og sådan nogle ting.”

Træner, U13-piger

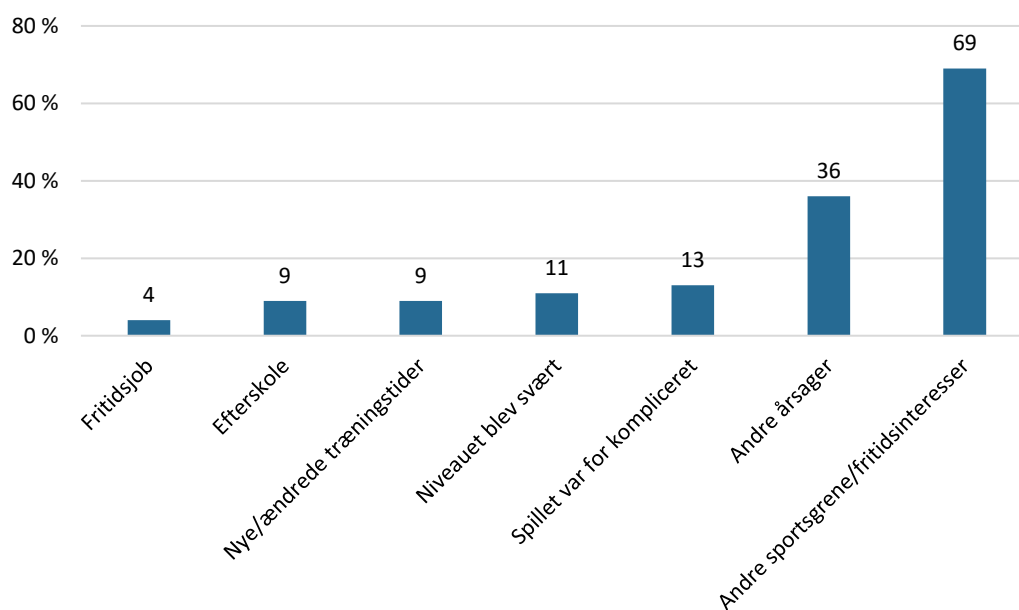
Fokus på overgang til U13 bliver derfor også behandlet yderligere i nedenstående afsnit ’Spillere og træneres oplevelse af oprykning til ny årgang’.

Kortbanen og bekymring om frafald på U11

I forbindelse med den afsluttende spørgeskemaundersøgelse er trænerne blevet spurgt ind til, om de har oplevet frafald på deres hold, og hvilke årsager der ligger til grund for dette frafald. Blot 55 U11-trænere har oplevet frafald, og figur 13 viser deres vurdering af årsagerne til netop dette frafald.

U11-trænerne, som har oplevet frafald, peger i høj grad på, at deres spillere valgte andre sportsgrene/fritidsinteresser fremfor håndbold (69 pct.). Omvendt har ingen angivet årsagskategorien ’banen er for lille’, hvorfor den kategori ikke fremgår af figur 13.

Figur 13: U11-træneres vurdering af årsagerne til frafald på deres hold (pct.)

Figuren viser U11-træneres svarfordelinger på spørgsmålet: ”Hvad er de væsentligste årsager til, at I har oplevet frafald af spillere på holdet/holdene?”. Svarmulighederne ’Spillere skulle starte på ungdomsuddannelse’, ’Banen er for stor’, ’Banen er for lille’ og ’Ved ikke’ er ikke medtaget, da der kun er én eller ingen respondenter, der har svaret dette (n=55).

De 36 pct. (svarende til 20 U11-trænere), som har angivet andre årsager, har alle kommenteret på, hvilken anden årsag der ligger til grund for frafaldet. Herunder er et udpluk:

De skulle gå til en anden fritidsaktivitet på samme tidspunkt.

Træner, U11-dreng

Dem, vi mistede, var dem, der gik til håndbold pga. venner. Dvs. de havde ikke interesse for spillet.

Træner, U11-drenge

Generel manglende motivation.

Træner, U11-piger

Der er fodbold hele året.

Træner, U11-piger

Ud fra U11-trænerens besvarelser er der med andre ord ingen, som peger på, at det specifikt er kortbanen eller mangel på udfordring, som får spillere til at falde fra.

Spørger man spillerne selv, har 7 pct. af U11-spillerne angivet, at det ikke er så fedt at gå til håndbold for tiden (se mere i kapitlet 'Spillernes motivation for håndbold', side 55). I deres begrundelser for, hvorfor det ikke er fedt, peger spillerne især på fire forskellige temaer:

Træneren får skyld for manglende lyst

Mange spillere nævner, at særligt træneren gør håndbold mindre fedt at spille:

"Der bliver af én af de mandlige træner råbt meget. Nogle gange bliver det meget personligt. Og det bliver jeg ked af."

Spiller, U11

"Vores træner favoriserer de spillere, han syntes, er bedst. Jeg er på andeholdet, og han er kun med ude til førsteholdets kampe."

Spiller, U11

"Vores træner går kun op i A- og B-hold. Han er aldrig med til C-kampe og træner ikke C-holdet."

Spiller, U11

Store niveauforskelle

Andre spillere peger på, at den række, som deres hold er tilmeldt i, er alt for svær, og derfor taber de meget, hvilket påvirker deres motivation:

"Vi er meldt til en lidt for svær række til kampe, så vi taber altid."

Spiller, U11

"Taber alle kampe stort i B-puljen, men vinder omvendt meget stort i C. Ingen af delene er optimalt for læring og lyst. Der er for stor niveauforskel i rækkerne."

Spiller, U11

Det sociale fællesskab mangler

Desuden nævner flere spillere, at de mangler det sociale fællesskab på holdet, da de ikke spiller med deres kammerater:

”Fordi jeg ikke spiller kampe med nogen af dem, jeg kender. De andre på holdet er tætte i samme klasse/parallelklasse, og jeg er bare selv. Så ikke helt med i fællesskabet til kampe.”

Spiller, U11

”Spiller ikke på samme hold som dem, jeg gjorde tidligere. Så ikke samme sammenhold.”

Spiller, U11

Manglende spillemæssig udfordring

Enkelte U11-spillere nævner, som netop var bekymringen, at de ikke bliver udfordret nok. Dog har det tilsyneladende ikke noget med banestørrelsen at gøre:

”Træningsniveauet er for lavt. Kampene bliver afviklet, så alle får nogenlunde lige spilletid, i stedet for at stille med stærkeste opstilling og skifte ud efter, hvad holdet har brug for i den pågældende kamp.”

Spiller, U11

”Der er meget forskel på spillerne, og jeg bliver ikke udfordret nok på U11-pigeholdet, så det kan godt være lidt kedeligt. Jeg spiller også på drengeholdet (U13-C) og hjælper på pige U13-A.”

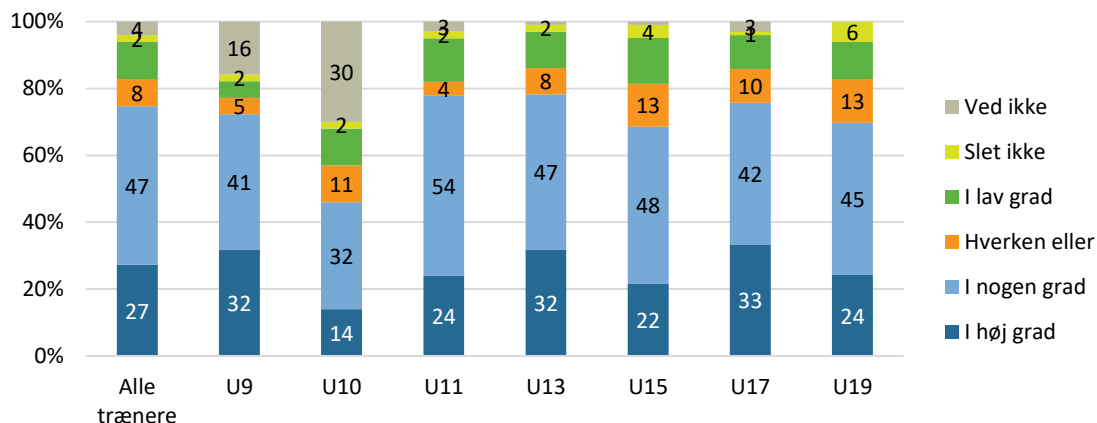
Spiller, U11

Ingen spillere peger altså selv direkte på, at de ikke bliver udfordret tilstrækkeligt på kortbanen. Årsagerne er i stedet elementer, som trænere og klubber potentielt kan arbejde med ved at sikre opmærksomhed og fokus på alle spillere og at samarbejde på tværs af årgange for at udfordre alle spillere.

Trænernes vurdering af ulighed i niveau

Med afsæt i trænerne oplevelser af, at ulighed især er en udfordring på kortbanen, fordi der hurtigt kan scores mange mål, er trænere på alle årgange blevet spurgt til, hvorvidt der er ulighed i den/de række(r), som de er tilmeldt (figur 14). Sammenlagt peger 74 pct. af alle trænere på, at der er høj grad eller nogen grad af ulighed i den række, de er tilmeldt. Desuden ser det ud til, at ulighed er et tema på alle årgange og ikke specifikt noget, man oplever på U11.

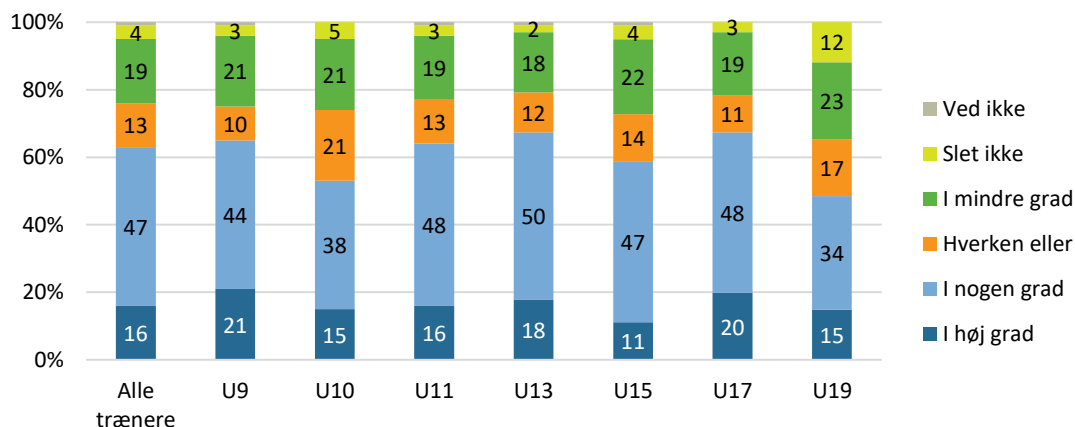
Figur 14: Et flertal af trænere på tværs af årgange oplever store niveauforskelle mellem holdene, når de spiller kampe (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "I hvilken grad oplever du, at der er store niveauforskelle mellem holdene i den/de række(r), hvor I har hold tilmeldt?". Fordelt på årgang (n=1.446).

Trænerne er yderligere spurgt ind til, hvorvidt de mener, at uligheden er et problem. Det mener 63 pct. af trænerne i nogen eller høj grad, og det ser igen ud til at være gældende på tværs af alle årgangene (figur 15).

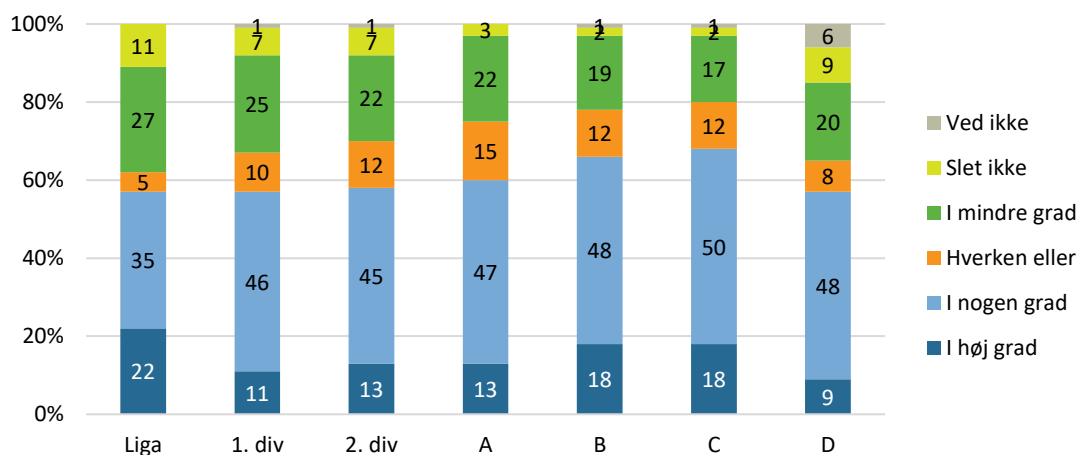
Figur 15: Over halvdelen af trænerne oplever, at ulighed i niveau et problem, når de spiller kampe (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "I hvilken grad oplever du ulighed i niveau som et generelt problem i den/de række(r), I er tilmeldt?". Fordelt på årgang (n=1.134).

Ulighed i kampe finder sted på tværs af niveau, dog med en lille tendens til, at det i størst omfang finder sted på C-niveau.

Figur 16: Oplevelse af ulighed i kampe finder sted på tværs af alle niveauer (pct.)

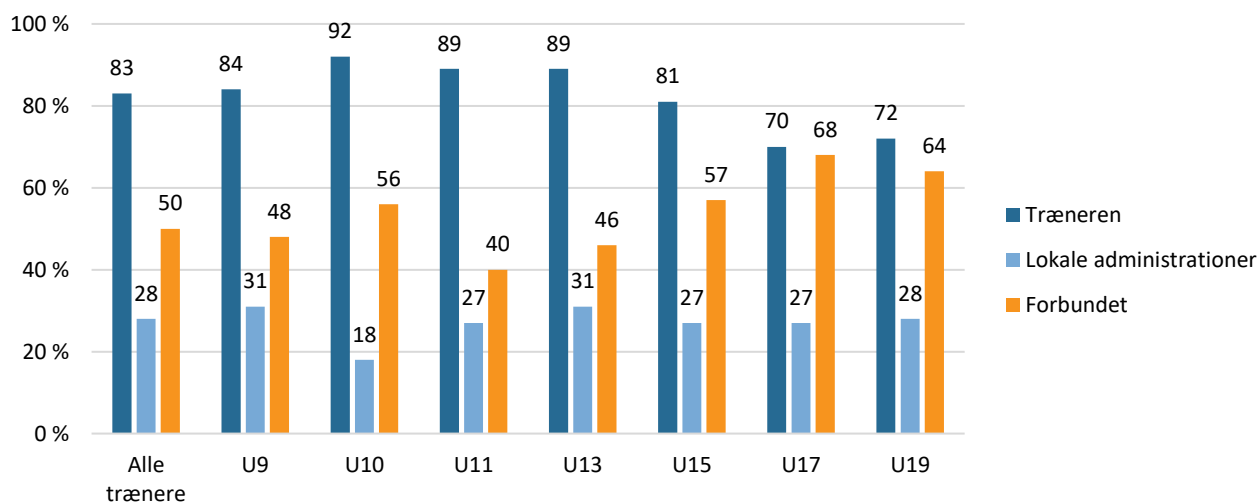
Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "I hvilken grad oplever du ulighed i niveau som et generelt problem i den/de række(r), I er tilmeldt?". Fordelt på niveau (n=2.051). Det høje antal respondenter skyldes, at nogle trænere flere rækker. Niveau AA er ikke medtaget, da kategorien kun indeholdte to trænere. Desuden indeholder niveau D kun 35 trænere.

Trænerens vurdering af, hvem der har ansvar for ulighed

Der er forskellige holdninger til, hvor ansvaret for ulighed i kampe skal placeres. Figur 17 viser trænerens svar på, hvem de mener har ansvar for sikre et lige niveau blandt holdene i samme række. Blandt trænere på alle niveauer mener størstedelen (83 pct.), at træneren har det primære ansvar for at sikre et ligeligt niveau blandt holdene.

Derudover mener halvdelen af alle trænere, at forbundet har et medansvar for sikre jævnbyrdige rækker, mens 28 pct. vurderer, at lokale administrationer også har et ansvar.

Figur 17: Trænerens vurdering af, hvem der har ansvaret for uligheden i kampe (pct.)

Figuren viser svarfordeling på spørgsmålet: "Hvem mener du, der har ansvaret for at sikre et ligeligt niveau blandt holdene i samme række? (angiv gerne flere svar)". Fordelt på niveau (n=1.134).

I forbindelse med fokusgruppeinterviews og mulighed for selv at formulere et svar i spørgeskemaet, har flere trænere uddybet, at de primært stiller trænere og klubber til ansvar for at sikre jævnbyrdige kampe:

”Der bliver nødt til at være nogle trænere, der tager ansvar for, at deres spillere ikke ligger og kører andre over. Det er ikke nok at tage ansvar for sine egne spillere, men man bliver også nødt til at tage ansvar for de andre.”

Træner, U13-piger.

”Lige så vel som man har ansvar for ikke at få lagt sig ned i en for lav række, så mener jeg også, at man har ansvar for at ikke få lagt sig op i en for høj række. Og jeg mener helt klart, at det er en træners ansvar. [...] Udover det, så er det også klubbens opgave. Klubben må gå ned og kigge på halvgulvet, [og se] hvad der foregår.”

Træner, U13-piger

”Trænerne skal i højere grad være opmærksom på, at det ikke er lette sejre, som giver udvikling, og derved være bedre til at vælge række til deres hold.”

Træner, U13-drenge

Trænerne lægger med disse udsagn et pres på trænerkollegaerne i forhold til at være dygtige til at sætte hold, der passer til niveau.

I den forbindelse peger trænere på muligheder for at revurdere den række, man er i, efter et par spillerunder:

”Jeg ser også, at man måske kan gøre noget fra forbundssiden, fordi de kan, regner jeg med, gå ind og kigge på statistikkerne, og hvis de ser, at et hold vinder med 20 mål i alle kampe [...] så burde de godt kunne gå ind og i hvert fald kontakte klubberne og skrive til dem, at de har observeret det her, og derfor opfordre eller egentligt tvinge dem til at rykke en række op.”

Træner, U13-piger

”Jeg ved ikke, om man inden for håndboldkredsene skal gøre mere ud af de her for-turneringer. Om man virkelig skal bruge mere energi på at forklare dem, hvor vigtigheden i de her for-turneringer er for at gøre rækkerne gode.”

Træner, U11-piger

”Jeg savner kommunikation eller et forum blandt trænere, hvor man kan snakke om og diskutere tingene.”

Træner, U11-drenge

”Niveaustævner skulle være påkrævet at stille op til.”

Træner, U11-drenge

”Forbundene og kredsene er total usynlige i processen [...] Ofte er det forældretrænere, der skal vurdere niveauet. Det kan de ikke alene uden hjælp og vejledning. Ni ud af ti gange undertilmelder trænere så deres spillere for at få en ’god’ oplevelse, når de vinder.”

Træner, U13-piger

Spillere og træners oplevelse af oprykning til ny årgang

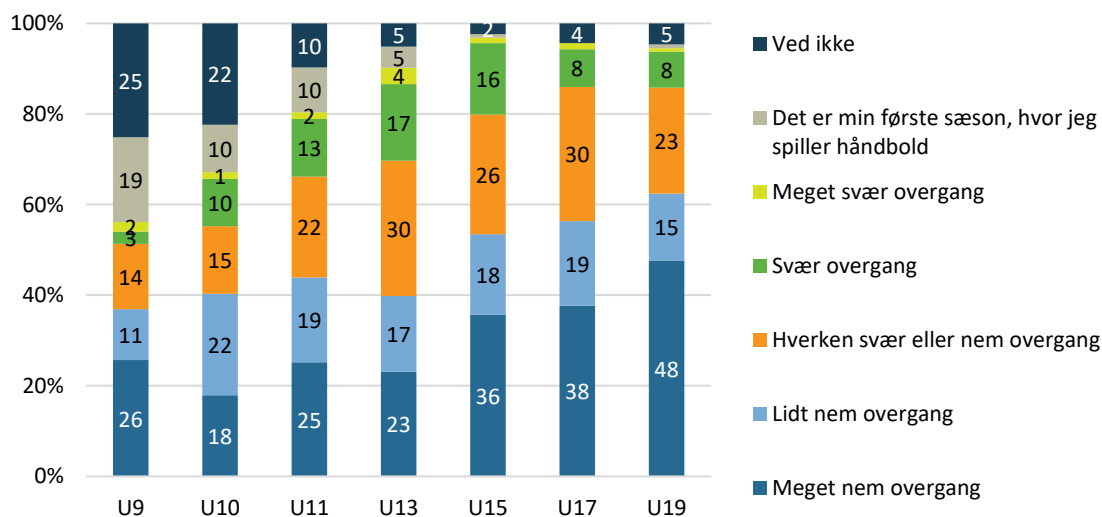
Affødt af trænerens bekymring fra midtvejsevalueringen om overgangen fra U11 til U13 bliver for svær for spillerne, har slutevalueringen fokus på at undersøge spillere og træneres vurdering af oplevelsen fra at være andetårsspiller på én årgang til at være førsteårsspiller på overgangen over.

Spillerne på alle årgange har svaret på spørgsmålet for at undersøge, om spillerne på U13 i højere grad end andre spillere synes, overgangen er svær.

Figur 18 viser spillernes oplevelser, og man finder ikke noget entydigt svar på opmærksomhedspunktet. Sammenlagt angiver 21 pct. af førsteårs U13-spillerne, at det har været en svær eller meget svær overgang, hvilket er en lidt større andel end på de øvrige årgange.

Andelen er dog ikke signifikant større end de 17 pct., som har haft det svært eller meget svært på U15. Samtidig har en langt større andel på U13 oplevet overgangen som lidt eller meget nem (40 pct.), mens yderligere 30 pct. svarer ’hverken svær eller nem overgang’.

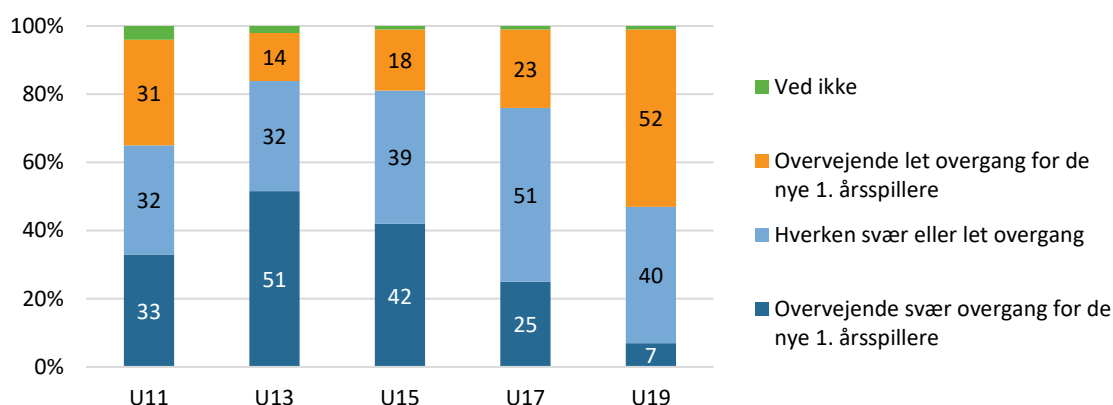
Figur 18: Et mindretal af førsteårsspillerne synes, det var svært at rykke til en ny årgang (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: ”Hvordan har du oplevet overgangen fra sidste år, hvor du var andetårsspiller til i år, hvor du er førsteårsspiller på en større årgang?”. Fordelt på årgang (n=3.730). Kun spillere, som i indværende sæson er førsteårsspiller, er blevet stillet dette spørgsmål.

Et blik på trænerens svar viser, at de ser større udfordringer på U13, end spillerne selv oplever. Her har halvdelen af U13-trænerne vurderet, at spillerne har haft en svær overgang, hvilket er signifikant flere end på de øvrige årgange (figur 19).

Figur 19: Trænernes opfattelse af overgangen fra andetårsspiller til førsteårsspiller (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvordan vurderer du springet fra sidste års andetårspillere til at være førsteårspillere på en ny årgang i denne sæson?". U9 og U10 trænere er ikke inkluderet. Fordelt på årgang (n=952).

Samlet set giver analysen altså lidt forskellige billeder på overgangen til U13 afhængig af, om man spørger spillerne eller trænerne. Kombineret med udsagn fra de U13-spillere, der er stoppet, hvor 11 pct. nævner, at de er stoppet på grund af oplevelse af store niveauforskelle, understreger det dog vigtigheden af at have opmærksomhed på trivslen blandt spillerne, og måske især de nye spillere, der kommer op på U13, og som skal øve sig på relativt mange nye elementer af spillet.

Samtidig kan det være relevant at give U11-spillerne mulighed for at træne på den store bane i løbet af året og eventuelt have nogle træningskampe på den store bane i forårsperioden, hvor man skifter fra U11 til U13 for at gøre overgangen mere gnidningsfri.

Omvendt giver data fra denne undersøgelse ikke en direkte anledning til overvejelser om nye tiltag i forhold til årgangsstruktur og spilelementer på de forskellige årgange med henblik på at undgå tab af spillere.

Analyse af kampe på stor bane vs. kortbane på U11

Som en sidste analytisk vinkel på kvalitetene ved kortbane vs. stor bane på U11 har slut-evalueringen analyseret på 15 U11-kampe på stor bane (optaget i 2021) sammenholdt med 15 kampe på kortbanen (optaget i 2022 og 2023).

Kampene rummer både drenge- og pigekampe på A-, B- og C-niveau, og analysen skal betragtes som et umiddelbart og overordnet indtryk af forskelle mellem kortbane og stor bane med forbehold for, at der er tale om et relativt begrænset datamateriale.

Analysen ser på følgende elementer:

- Gennemsnitlig tid brugt fra bolden gives op af målmanden til et reelt angreb påbegyndes. Et reelt angreb er defineret til at starte, når angrebsspillerne danner en bue, hvor alle spillere vender front mod modstanderens mål.
- Gennemsnitlig tid brugt på angrebsopbygning.
- Antal afleveringer pr. angreb.

- Hvorvidt forsvaret når på plads i omstilling fra angreb til forsvar.
- Tilbøjeligheden til at involvere fløjspillerne i angrebsfasen.

Transporttid i banens midte mindskes væsentligt

Den tid, spillerne bruger fra bolden opgives fra målmanden til et reelt angreb er i gang, er markant lavere på kortbanen. Her bruges i gennemsnit 4,65 sekunder mod 9,43 sekunder på stor bane.

Tiden brugt på angrebsopbygning forøges

Omvendt ser det ud til, at tiden på angrebsopbygning er tæt på den samme med antydning af en forøgelse. På stor bane brugte spillerne i gennemsnit 13,74 sekunder pr. angreb, mens det på kortbanen er 14,11 sekunder.

Gennemsnitligt flere afleveringer i angrebene

Dertil har spillerne flere afleveringer på kortbane, dog igen meget tæt på niveauet for stor bane. I gennemsnit 7,16 afleveringer pr. angreb på kortbanen mod 6,97 afleveringer på den store bane.

Kortbanen giver lidt flere returløb uden, at forsvaret når at organisere sig

Andelen af de returløb, hvor forsvaret når at organisere sig, er lidt lavere på kortbane end på stor bane. På stor bane når forsvaret at komme på plads i 95 pct. af returløbene, mens dette gælder 89 pct. på kortbane.

Andelen af angreb uden brug af fløj er uændret

Tilbøjeligheden til at inkludere fløjspillere i spillet ændrer sig kun lidt med banens længde. På både stor bane og kortbane er fløjen med i 77 pct. af angrebene. Det vil altså sige, at fløjene ikke rører bolden i næsten hvert fjerde angreb – uagtet banestørrelse. Dog skal det nævnes, at analysen indeholder enkelte kampe på kortbane, hvor spillerne stort set ikke inkluderer fløjspillerne, hvorfor disse få kampe har påvirket den samlede andel. Det understreger samtidig trænerens rolle i at sætte fokus herpå, uanset banens størrelse.

Den gennemsnitlige måldifference er lavere på kortbane

Som et sidste fokus ser analysen på måldifference. Den ender en smule lavere på kortbane (4,6 mål) sammenholdt med en difference på 5,2 mål på stor bane, selvom mange trænere har givet udtryk for det modsatte i det kvalitative materiale. Her er det igen relevant at fremhæve store udsving på tværs af kampe, hvor nogle ender meget lige, mens andre kampe ender meget ulige med måldifferencer på 15 og 17 mål på både stor bane og kortbanen.

Ud fra de 15 kampobservationer ser indførelsen af kortbane altså ud til at understøtte udviklende elementer i håndboldspillet. Spillerne bruger mindre tid i banens midterzone, de har flere afleveringer pr. angreb, og de bruger længere tid i angrebene, mens der ikke ud fra de konkrete filmede kampe kan observeres mere ulige kampe på kortbanen.

Opsummerende om kortbane på U9 og U11

Slutevalueringens blik på kortbanen har primært fokuseret på elementer vedrørende U11, som fyldte meget i midtvejsevalueringen.

Foruden trænere og spilleres generelle holdninger til kortbanen, som er blevet mere positiv over tid, har evalueringen forsøgt at belyse tre elementer, som især trænerne udtrykte bekymring om i midtvejsevalueringen, nemlig bekymring om frafald på grund af manglende udfordring på den korte bane, ulighed i kampene, som blev forstærket på kortbanen, og en svær overgang fra U11 til U13.

Analysen om frafald finder ingen tegn fra hverken spillere eller trænere på, at spillere stopper som U11 på grund af kortbanen. Snarere handler det om trænere, der forskelsbehandler, eller at det sociale miljø på holdet ikke er særlig godt, når spillere stopper i den alder.

I forhold til ulighed i kampe viste analysen, måske lidt overraskende, at det er en udfordring og opleves som et problem på alle årgange, men ikke specielt på U11. Faktisk viste analysen på tværs af 15 U11 kampe på hhv. stor bane og kortbane, at måldifferencen i de specifikke kampe var større på den store bane. Dog finder man meget store udsving på tværs af kampe på begge banestørrelser.

Trænerne holder primært andre trænerkolleger ansvarlige for at sikre et passende niveau, men peger på nogle rammer og redskaber fra kredse og forbunds side til at arbejde med niveautilpasninger forud for og i løbet af en sæson.

Endelig er det vanskeligt at konkludere på analysen af overgangen fra U11 til U13. Flertallet af spillerne synes, overgangen har været let eller hverken let eller svær, mens en lidt større (ikke signifikant) andel end på øvrige årgange synes, det har været svært. Især trænerne på U13 oplever, at de yngste spillere har det svært, hvilket forstærker indtrykket fra det kvalitative materiale, hvor trænerne italesætter det som et argument for også at lade (i hvert fald) A-holdene spille på stor bane på U11. Dette skulle dog gøre overgangen fra U11 til U13 endnu sværere for de spillere, som har spillet B- og C-niveau på U11, så indførelse af både stor bane og kort bane på U11 virker umiddelbart kontrainuitivt, hvis begrundelsen er, at det skal lette overgangen til U13. Snarere ligger også her en træneropgave med at sikre gode oplevelser og følelse af fællesskab og tilhørsforhold blandt alle spillere.

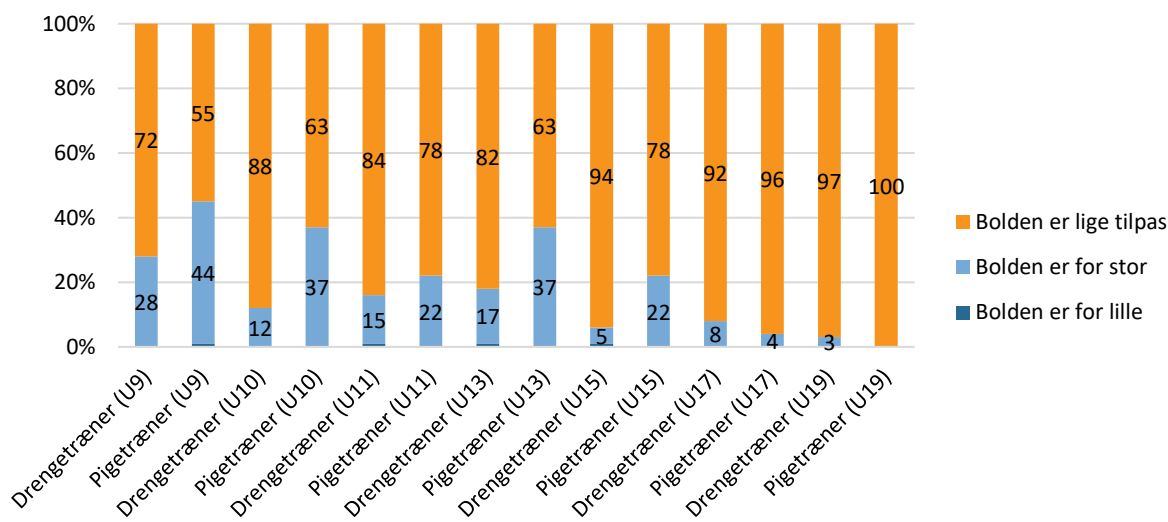
Valg af boldstørrelser til de ulige årgange

DanskHåndbold har med indførelsen af ulige årgange truffet valg om boldstørrelser til de enkelte årgange. Forbundet er dog opmærksom på, om boldstørrelserne passer til de enkelte årgange med blik for spillernes fysiologiske udvikling og deres mulighed for at mestre færdighederne i spillet. Både trænerne og spillerne er blevet spurgt ind til deres vurdering af de aktuelle boldstørrelser.

Trænernes vurdering af boldstørrelser

Figur 20 viser trænernes vurdering af kampboldens størrelse fordelt på køn. Generelt mener trænerne på tværs af årgange, at bolden har en passende størrelse. Men især blandt U9-, U10- og U13 pigetrænerne angiver en stor andel på hhv. 44 og 37 pct., at bolden er for stor.

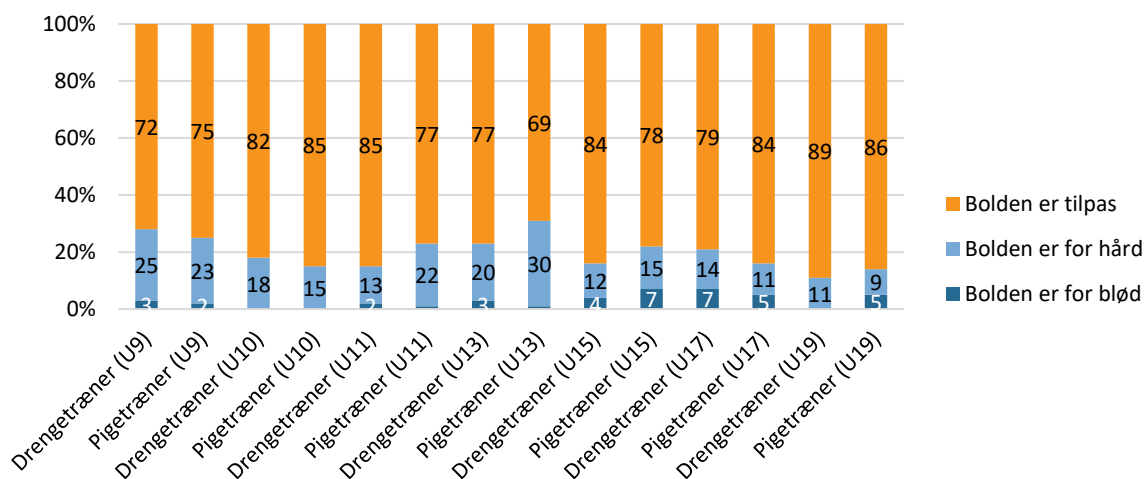
Figur 20: Især pigetrænerne på U9 og U13 finder kampbolden for stor (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvad synes du generelt om størrelsen på den bold, som dit/dine hold spiller med til kamp i denne sæson (2022/2023)?" Fordelt på årgange og køn (n=1.446).

Figur 21 viser desuden trænernes vurdering af boldens hårdhed. Igen er det U9- og U13-trænerne, som i størst omfang finder bolden for hård, og her finder man ingen forskelle mellem drenge- og pigetrænere (på U9).

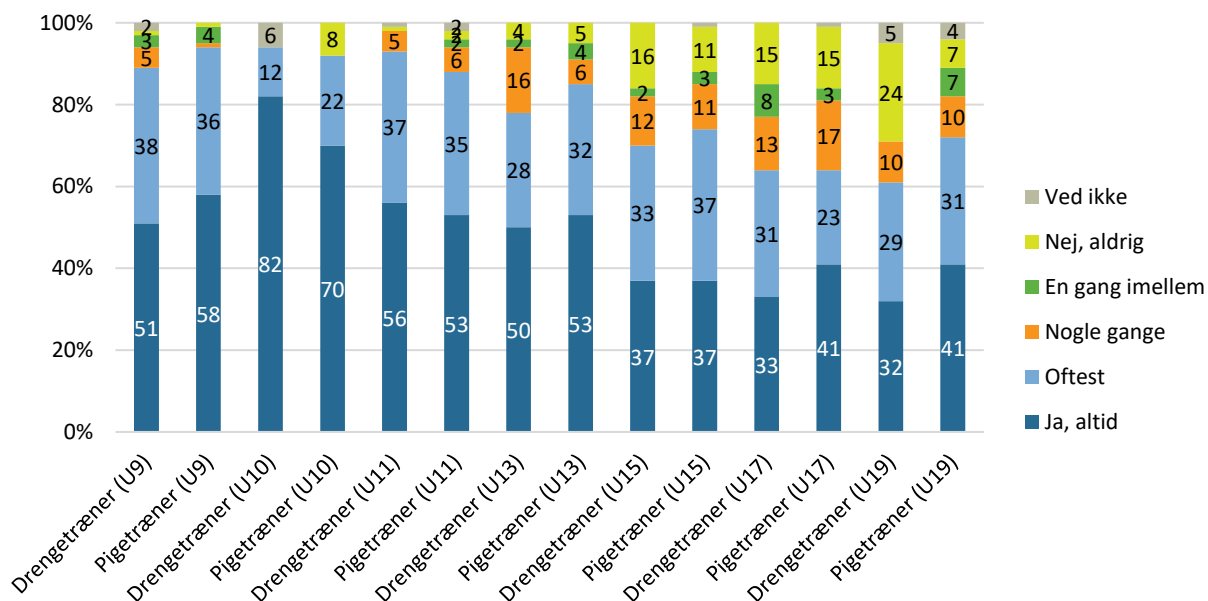
Figur 21: Trænernes vurdering af kampboldens hårdhed fordelt på køn, man træner (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvad synes du generelt om kampboldens hårdhed?". Fordelt på årgange og køn, man træner (n=1.446).

Spørger man trænerne, om de er opmærksomme på at spille med en bold, der ikke er for hårdt pumpet, svarer en stor andel, især indtil U13, at de altid har fokus herpå (figur 22).

Figur 22: Mange træner er opmærksomme på kampboldens hårdhed (pct.)

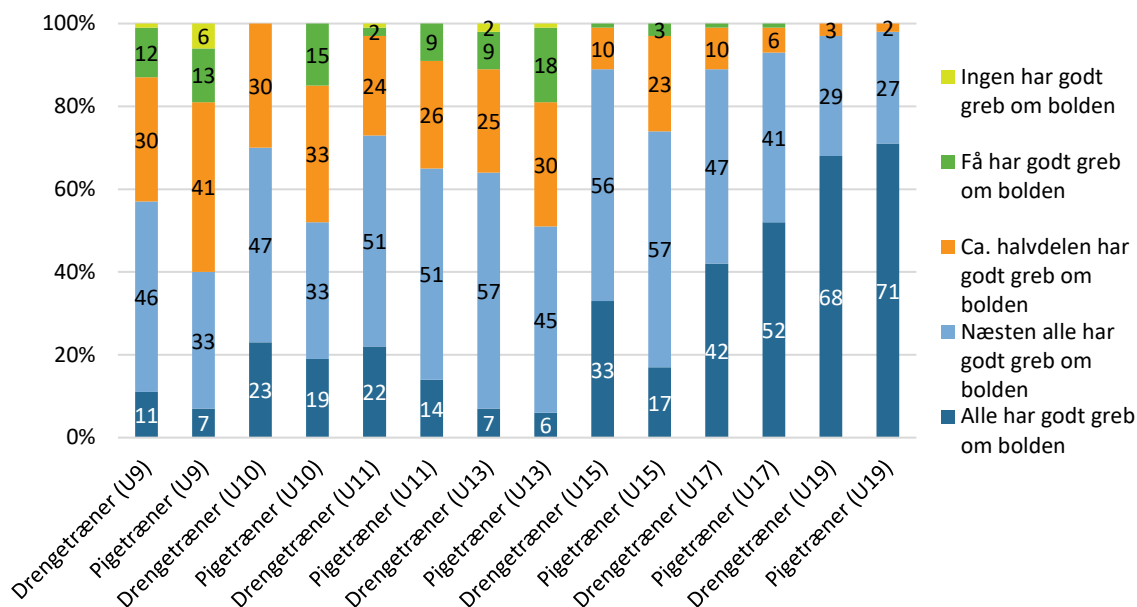

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Er du opmærksom på, at bolden, der er vælges til kampbold, ikke er for hårdt pumpet, så børnene har et godt greb om bolden?". Fordelt på årgange og køn, man træner (n=1.446).

Nogle træner i interviewene argumenterer for, at drengene faktisk er mindre end pigerne i denne alder og appellerer til at arbejde med boldstørrelsen for begge køn på U13. Der bliver både foreslået at udvikle en mellemstørrelse mellem størrelse 0 og 1, at introducere harpiks til boldstørrelse 1 fra U13, eller at arbejde med opdeling af førsteårs og andetårs U13 i en erkendelse af, at boldstørrelse 0 virker lille til de største på U13.

Yderligere spørgsmål om træernes vurdering af spillernes greb om bolden underbygger fokus på boldstørrelser på især U9 og U13. Desuden ser man her, at både drenge- og pige-trænere på U13 holder sig tilbage med at vurdere, at alle har godt greb om bolden (figur 23).

Figur 23: Træernes vurdering af spillernes greb om bolden fordelt på køn, man træner (pct)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvordan vurderer du dine spilleres greb om den kampbold, I spiller med på den/de årgang(e), du er træner for?". Fordelt på årgange (n=1.446).

Desuden fremhæver mange trænere, at dommernes valg af bold er et problem, når de vælger på baggrund af 'hoppe-testen':

"Jeg oplever alt for tit, næsten ved hver eneste kamp, at både dommere og andre trænere går mere op i en bold, der kan hoppe højt, end en bold med greb i. Dommerne blive virkelig stejle, når jeg henviser til anbefalingerne fra DanskHåndbold. Alt for hårde bolde er et kæmpe problem i dansk børnehåndbold."

Træner, U13-piger

"Dommerne er slet ikke med på, at bolden skal være mere blød, for at man skal kunne holde fast i den. De tager stadig den, der hopper bedst (den hårdest pumpede). Det er bare ikke godt nok."

Træner, U15-piger

Flere trænere gør også opmærksom på, at boldmærkernes kvalitet varierer en del, og at dette gør det svært for spillerne at vænne sig til en bestemt boldtype:

"Vi har haft glæde af den nye Molten bold d60. Den bliver altid valgt over Select, Hummel og Salming. Den har en fantastisk overflade. Selv de ca. 70 pct., hvor det kniber med størrelsen, får mere ud af den."

Træner, U13-piger

Enkelte fremhæver også, at forbundet skal komme med klare retningslinjer for, hvordan kampbolden skal udvælges, og samtidig have større opmærksomhed på området:

”Oftest møder vi hold, som insisterer på at spille med bolde, som er meget hårdt pumpet. Modsat retningslinjerne fra DanskHåndbold, som anbefaler en blød pumpet bold. Måske man kunne skrive til klubberne og gøre opmærksom på denne anbefaling.”

Træner, U19-piger

”Kunne man vælge fra forbundets side at pege på en navngiven standard kampbold, som blev valgt (om muligt), hvis der ikke kunne opnås enighed om valget af kampbold? I så fald ville man vide, hvad man som minimum kunne forvente at spille med.”

Træner, U13-drenge

Indførelse af boldstørrelse 00 til U9

U9-trænerne er desuden blevet spurgt ind til deres kendskab til boldstørrelsen 00. 157 U9-trænere har svaret, at de har kendskab til denne boldstørrelse og er efterfølgende blevet spurgt ind til, om de foretrækker denne boldstørrelse frem for boldstørrelse 0.

Her foretrækker 42 pct. af U9-trænerne boldstørrelse 00 frem for 0, mens 36 pct. mener det modsatte. Endelig er 22 pct. i tvivl om, hvorvidt de foretrækker den ene størrelse frem for den anden. I mellemtiden har DanskHåndbold dog besluttet, at boldstørrelse 00 bliver indført som kampbold på U9 fra sæson 2023/2024.

Observationer af kampe med test af boldstørrelse 0

Foruden fokus på U9 har DanskHåndbold med afsæt i midtvejsevalueringen været opmærksomme på, om boldstørrelse 0 ville være et bedre valg end størrelse 1 på U13 piger. Slutevalueringen har derfor inden for evalueringens samlede ramme haft mulighed for at optage og gennemføre statistik på fem testkampe blandt U13-piger, som har spillet med størrelse 1 i første halvleg og størrelse 0 i anden halvleg.

Formålet var her at få en umiddelbar fornemmelse af, hvorvidt størrelse 0 ville give bedre flow i afleveringer, færre tekniske fejl og bedre skudafvikling i armen.

Statistisk set finder man dog ingen forskelle i antal tabte afleveringer og antal scorede mål med de to forskellige boldstørrelser. Og spørger man pigerne til oplevelser med de to boldstørrelser efter en kamp, foretrækker de selv at spille med den store bold.

Omvendt giver trænerne udtryk for, at de kan se forskelle. Særligt i spillernes evne til at afslutte med fart, i spillernes evne til at spille bolden rundt og kunne lave finter med bolden i én hånd. Dog ændrer spillerne ikke teknik ved blot at få en mindre bold i hånden i en enkelt kampsituation. Spillere, som har tendens til 'kuglestød', fortsætter med dette armtræk i de optagede kampe, selvom de får størrelse 0 bolden i hånden.

Der er derfor behov for et kvalitativt arbejde blandt håndboldeksperter, som kan betragte spillernes teknik over et længere forløb, f.eks. i en række træningspas, for at afgøre, om spillerne udvikler bedre teknikker og håndtering af boldstørrelse 0 frem for størrelse 1.

En overvejelse ved indførelse af størrelse 0 bolden går på, om det giver spillerne forudsætninger for at afvikle skud så hårdt, at det skræmmer målvogterne. Dette element er også vanskeligt at afgøre via statistik, men det ser ikke umiddelbart ud til, at spillerne formår at score flere mål med størrelse 0 end størrelse 1.

Opsummerende om boldstørrelser

Opsummerende er det tydeligt, at mange trænere er opmærksomme på, at kampbolden ikke må være for hårdt pumpet i de yngre rækker, og at udvælgelsen af netop kampbolden udgør en udfordring for mange. Desuden peger særligt U9- og U13-trænerne på, at bolden både er stor for mange spillere, men også typisk er for hård, hvilket skaber problemer i forhold til spillernes udvikling. Dog finder et stort flertal bolden tilpas på tværs af årgange.

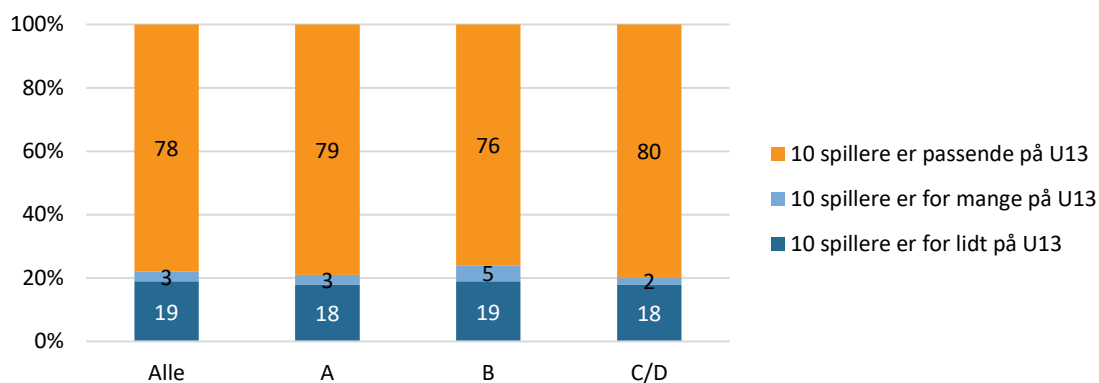
Netop udvælgelsen af kampbolden og dommerens 'hoppe-test' bliver påpeget som en udfordring, og dette taler ind i de udfordringer, som blev identificeret i forbindelse med midtvejsevalueringen. Trænere efterspørger tydelige retningslinjer, som også dommerne er bevidste om, i valg af kampbold.

Samlet set giver slutevalueringen ikke tydeligt belæg for at træffe valg om ændrede boldstørrelser på U13. I forhold til at sikre god progression i de enkelte årgange bør man samtidig overveje, hvad indførelse af størrelse 0 på U13 piger i givet fald vil betyde i forhold til U15, hvor man aktuelt spiller med størrelse 2 med harpiks. Det virker umiddelbart som et stort spring. Et bud kan være at indføre en ny boldstørrelse, som er midt imellem størrelse 0 og 1.

Antal spillere på holdkortet i U13

Trænerne er både i 2021 og 2022 blevet spurgt ind til deres holdning til reglen om maksimalt ti spillere på holdkortet i U13. Figur 24 viser svarfordelingerne.

Figur 24: Et flertal af U13-trænerne finder det passende med ti spillere på holdkortet (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvad synes du om antal spillere på holdkortet i U13 (max ti spillere)?" Fordelt på niveau (n=480).

Blandt de 19 pct. af trænerne, som gerne ville kunne udtage flere spillere til kampene, handler det ofte om, at de ikke ønsker at udelukke nogen fra kampe:

"Vi er 12-13 spillere, der gerne vil spille kamp hver gang. Jeg synes, det ville være fint med 12 udskiftere. Det er svært at dække alle positioner med tre udskiftere."

Træner, U13-drenge

"Udfordringen med antallet af spillere er primært, at vi ikke kan få alle vores spillere engageret i kampene, og at de bliver nødt til at sidde over. Vi ville hellere have mulighed for at tage flere spillere med, som så godt nok får lidt mindre spilletid, men som alle sammen får mulighed for at være 'med på holdet' og være en del af fællesskabet."

Træner, U13-piger

"Jeg så gerne, at antallet af spillere på holdkortet blev øget. Gerne til 15, så kan der være den begrænsning, at kun 12 spillere må gå på banen (kig på svenske regler). Små klubber med 10-14 spillere, har ikke til to hold, men skal vælge spillere fra, som ikke kommer med til kamp. Har du 16 eller flere spillere er to hold løsningen. For breddens skyld skal vi kunne have alle spillere med på bænken, fair at have et fast tal for, hvor mange der må anvendes."

Træner, U13-piger

Nogle træner italesætter også, at ti spillere især betyder en begrænsning i forhold til antallet af målvogtere, hvilket indikerer, at de udtager specialiserede målvogtere, som ikke også spiller i marken:

”Ti spillere er for lidt i A-rækken, hvor man spiller 25 minutter og har to målmænd med. Der bør være 12 spillere, da spillerne bliver for presset med kun to udskiftere i marken. Det er ok i de rækker, hvor man spiller 20 minutter.”

Træner, U13-piger

”Jeg synes 10 spillere er for lidt i A-rækken. Det er svært at have en ekstra målvogter med, da der så kun er to udskiftere blandt markspillere. Tempoet er højt, og de spiller 2x25 min. I B- og C-rækken er tempoet meget lavere, og her er ti spillere passende.”

Træner, U13-piger

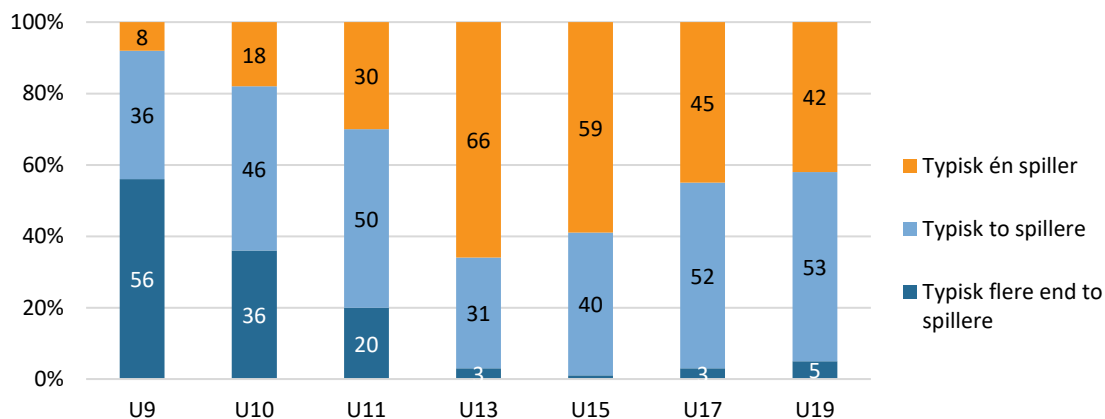
”Jeg synes, det er synd og skam, at man ikke kan have tre markspillere plus en ekstra målmænd med på bænken. Man kunne lave en regel om, at fjerde udskifter skal være en målmænd. På den måde kan vi få mere fokus på udvikling af målmænd, som jeg synes kommer for sent (U15).”

Træner, U13-piger

Specialisering af målvogtere

Trænerne er blevet spurgt ind til deres brug af målvogtere i forbindelse med turneringskampe. Her ser man af figur 25, at U13-trænerne i langt højere grad end trænerne på de andre årgange har én spiller som målvogter (66 pct.).

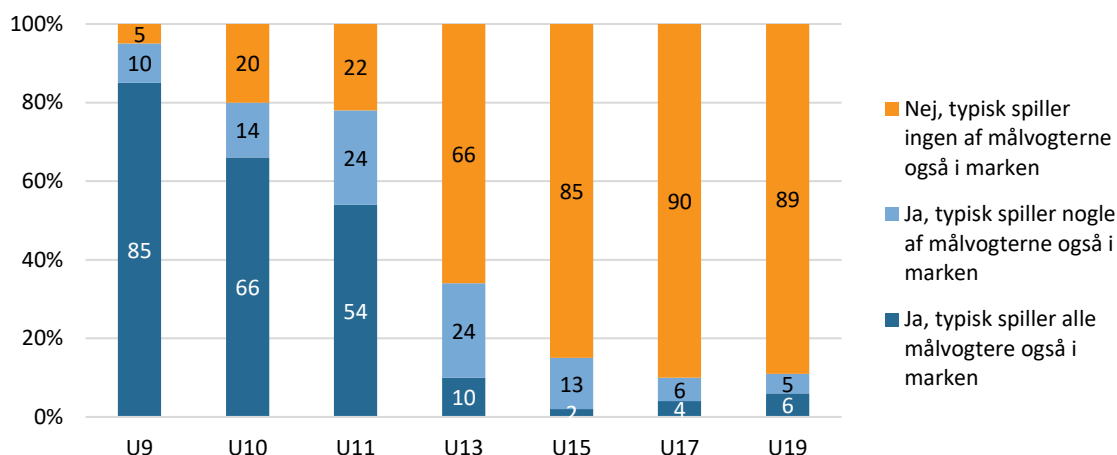
Figur 25: Især på U13 angiver trænerne, at de typisk har én spiller med, som bruges som målvogter i kamp (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: ”Hvor mange forskellige spillere bruger I typisk som målvogtere i en turneringskamp?” Fordelt på årgange (n=1.446).

Figur 26 viser desuden trænerne svar på, om målvogterne også spiller i marken. Her angiver to tredjedele af U13-trænerne, at målvogterne kun står på mål i turneringskampene. Til sammenligning gælder det blot 22 pct. blandt U11-trænerne. Der sker altså et stort spring ved overgangen mellem U11 og U13 i forbindelse med specialisering af målvogterne, hvilket muligvis har at gøre med loftet på ti spillere på holdkortet.

Figur 26: Fra U13 ser man et stort flertal, som benytter sig af specialiserede målvogtere (pct.)

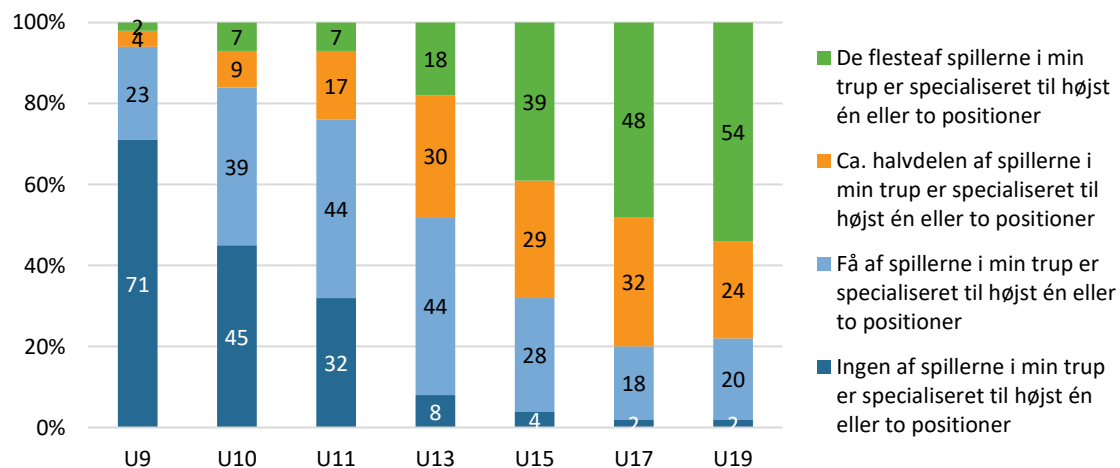

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Bruger du også spillere, der står på mål, i marken, når I spiller turneringskampe?". Fordelt på årgange (n=1.446).

Trænernes generelle tilgang til specialisering

Ser man på den generelle tendens til specialisering af spillere, så peger tallene på, at det ikke kun er målvogteren, som specialiseres fra U13. Figur 27 viser, at næsten halvdelen af U13-trænerne angiver, at mindst halvdelen af deres trup spiller på specifikke pladser. Tendensen stiger generelt med stigende årgang, med et stort spring fra U11 til U13.

Figur 27: Fra U13 angiver mindst halvdelen af trænerne, at mindst halvdelen af spillerne har specifikke pladser (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "I hvilken grad spiller I generelt med faste positioner i din trup?". Fordelt på årgange (n=1.446).

Opsummerende om antal spillere på holdkortet på U13

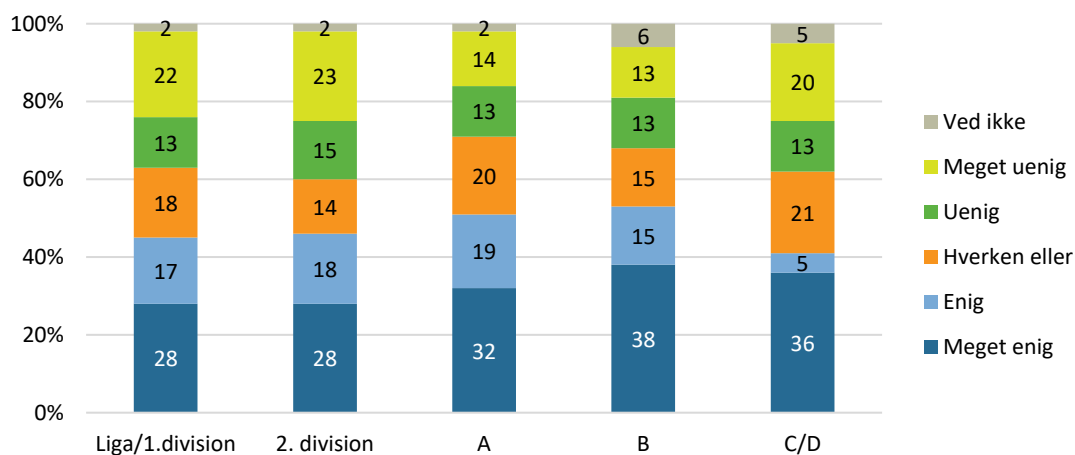
Et flertal finder ti spillere på holdkortet passende på U13. Analysen tyder dog på, at det kan medføre den utilsigtede effekt, at færre spillere kommer til kamp som målvogter, fordi mange allerede på U13 er specialiseret som målvogter. Fremadrettet er det vigtigt at overveje enten at tillade en ekstra målvogter til kampe eller sætte ekstra fokus på ikke at have specialiserede målvogtere på U13, hvis man fra forbundets side ønsker at udskyde specialiseringsprocessen og sikre udvikling af flere spillere med målvogterpotentiale.

Afskaffelse af U15 DM

I forbindelse med midtvejsevalueringen af DanskHåndbolds Nye Spilformer blev trænerne spurgt ind til deres holdning til beslutningen om at afskaffe U15 DM. De færreste trænere havde holdninger til spørgsmålet, mens det for flertallet af trænerne var uvedkommende. For de trænere, som havde en holdning, synes de, det var ærgerligt, især fordi det var vanskeligt at få øje på formålet med at afskaffe DM.

I forbindelse med slutevalueringen er udelukkende trænere på den nuværende U15-årgang blevet spurgt til afskaffelsen med mulighed for at uddybe deres svar. Figur 28 viser, at især trænere på divisions- og A-niveau er uenige i beslutningen, mens mere end hver tredje træner på B- og C/D-niveau er enige i beslutningen om afskaffelse af U15 DM.

Figur 28: U15-trænernes holdning til afskaffelse af U15 DM varierer kun lidt med niveau (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvor enig eller uenig er du i beslutningen om ikke at afholde officielt DM på U15-årgangen?". Fordelt på niveau (n=280).

73 trænere har valgt at uddybe deres svar, og de fordeler sig jævnt mellem enige og uenige holdninger til afskaffelsen. Nogle trænere peger på, at afskaffelsen har været god:

"Det er den helt rigtige beslutning, at man ikke holder et officielt DM. Jeg stiller undren over, at nogle klubber afholder 'lukkede' stævner for landets bedste hold og kalder det DM i stedet. Vi må allesammen være enige om, at vi vil talentudvikling, men dette er totalt mod DanskHåndbolds strategi."

Træner, U15-drenge

"Synes dette punkt er helt korrekt. Der sker MEGET på banen i U15 og også uden for banen. Det er netop i U15, at de store forældreråb og udbrud kommer, hvilket vi ikke har brug for. Flot af DanskHåndbold ikke at have DM på U15 – jeg ser IKKE, at det gavner nogen. Så flot."

Træner, U15-drenge

"Der er mange hold i 1. division, hvor spillerne og trænerne (og tilskuere) ikke 'kan finde ud af' at håndtere et DM. I den pulje i 1. division, jeg er træner i, er der flere spillere og

især trænere, som opfører sig uansvarligt og unødvendigt aggressivt. Herunder at råbe ad modstanderens spillere og klappe af glæde, når modstandernes spillere bliver skadet. Derfor mener jeg ikke, at denne årgang er moden nok til at kunne håndtere et DM. Især trænere er desværre ikke dygtige nok til at kunne agere med respekt for fairplay og for modstanderens hold.”

Træner, U15-dreng

”Det giver meget lidt mening at tænke elite fra U15. Hvorfor ’tvinge’ de små klubbers gode spillere til de store klubber i en for tidlig alder, som i høj grad er ødelæggende for breddehåndbolden? Fra og med efterskolealderen, som det er nu, giver bedre mening i det henseende, eftersom der i forvejen er et mere koncentreret fokus på håndbolden, og man på en bedre måde lader spillerne vælge deres engagementsniveau.”

Træner, U15-piger

Andre trænere peger dog på, at afskaffelsen ikke har været god, da de dygtigste spillere og deres udvikling samt oplevelser ikke bliver prioriteret:

”Der skal være plads til alle. Bredde og elite. Dem, der er top i Danmark, er allerede elite og er meget bevidste om resultater. Drengene vil meget gerne spille DM og elsker, når der laves noget, hvor de kan måle sig med andre i hele landet. DM laves alligevel som elitestævner med kæmpe tilmelding, så der er en efterspørgsel. Man har tendens til at sætte stor fokus på bredden/bunden, men man skal også huske, at der skal være plads til dem i toppen. De udskammes næsten for at elske deres sport og gå meget op i den.”

Træner, U15-dreng

”Pigerne, der har niveau til at kvalificere sig til DM, spiller håndbold for at have det sjovt, men det gør de satme også for at vinde. De er allerede nu konkurrencemennesker på højt plan. Derfor mener jeg, at et DM er med til at udvikle dem, når de i fremtiden skal stå i lignende situationer. At tabe og vinde er en del af sport.”

Træner, U15-piger

”Det er ærgerligt, at man ikke lader de spillere, der er dygtige, få oplevelsen. Som klubtræner er jeg der for at give oplevelser og presse piger, så de udvikler sig, for nogen er et DM i ungdomsårene deres højdepunkt.”

Træner, U15-piger

Nogle trænere pointerer også, at der holdes uofficielle DM, hvilket underminerer afskaffelsen fra DanskHåndbolds side:

”Hvis der alligevel afholdes jyske mesterskaber samt HRØ-mesterskaber, hvorfor så ikke afholde et DM? Alternativt arrangeres der jo bare et privat ’finalestævne’. Lad os få det i nogle organiserede rammer i stedet.”

Træner, U15-dreng

”Jeg tror ikke, det gør den store forskel i træneres tilgang til turneringen. De trænere, der tænker udvikling, vil gøre det uanfægtet, og dem, der ikke tænker sådan, kan/vil ikke uanfægtet [U15 DM eller ej]. Så uddannelse af trænere (værdier, mennesker, udvikling mere end finter og afleveringer). Det er tiltag, som sigter mod et fåtal af vores

udøvere, og blandt netop disse udøvere er frafaldet minimalt. 'De dygtige' skal nok fortsætte med at spille bold, uanset om der er DM eller ej. Den gruppe med det store frafald er slet ikke en del af DM-relevante hold. Så i forhold til frafald mener jeg, at dette tiltag har minimal om nogen effekt."

Træner, U15-piger

"Men de resultatorienterede klubber, spillere og trænere er der jo uanset DM eller ej."

Træner, U15-piger

"Jeg har min tvivl om, hvorvidt et ikke-eksisterende DM på U15 gør, at trænerne vil spille udviklingsorienteret. Jeg tror, at dem, der udelukkende vil vinde, vil spille for at vinde under alle omstændigheder."

Træner, U15-piger

Meningerne er altså mange vedrørende afskaffelsen af U15 DM, selvom et flertal på overfladen måske ikke finder DM relevant for lige netop det hold, de selv træner. Generelt er trænerne dog enige om, at stævner i høj grad er noget, som spillerne ser frem til, og afskaffelsen af DM-stævnet mindsker muligheden for at få en god oplevelse med håndbolden:

"Det handler vel om at skabe minder i foreningssport, som fastholder folk i foreningsidrætten. Ved at fjerne det officielle DM, så fjerner man også en mulig største oplevelse for en ung håbefuldst spiller, som ender med at have det minde."

Træner, U15-piger

"U15 er ofte den sidste årgang, hvor man spiller i 'sin egen' barndomsklub. I U17 har de dygtigste spillere søgt mod andre hold/efterskole. Derfor kunne det for alle være en fed måde at afslutte U15 på!"

Træner, U15-piger

En træner peger også på, at U15 DM typisk ligger lige før, at mange spillere tager på efterskole, og at stævnet kunne have en positiv effekt på spillernes tilbagevenden til håndbolden i klubregi efter efterskoleopholdet:

"Da der er mange, der skal på efterskole holder som førsteårs U17, kunne det være en gulerod at forsætte, hvis de havde prøvet at stille mod et mesterskab. Så ville de måske komme igen som U17."

Træner, U15-piger

Men en træner pointerer også, at det netop er efterskoleophold, som DanskHåndbold i højere grad skal have fokus på i forbindelse med frafald:

"Jeg tror ikke på, at det, at der IKKE afholdes DM for U15, sikrer en mere langsigtet udvikling af spillere og putter en prop i frafaldet. Jeg tænker, at der i en stadig større grad skal kigges på efterskoleåret og året efter efterskole. Der er utrolig mange, der stopper efter efterskoleophold."

Træner, U15-piger

Opsummerende om afskaffelse af U15 DM

Afskaffelsen af U15 DM deler vandene blandt håndboldtrænerne. Mens nogle ser fordele ved ikke at gøre håndbold så seriøst i så tidlig en alder, finder andre det ærgerligt, at spillerne ikke får lov at teste sig selv af på øverste niveau. Dertil er nuværende uofficielle DM-mesterskaber med til at underminere beslutningen fra DanskHåndbolds side, da det betyder, at klubber, forældre og spillere bliver fastholdt i et fokus på at præstere på højeste niveau fra U15.

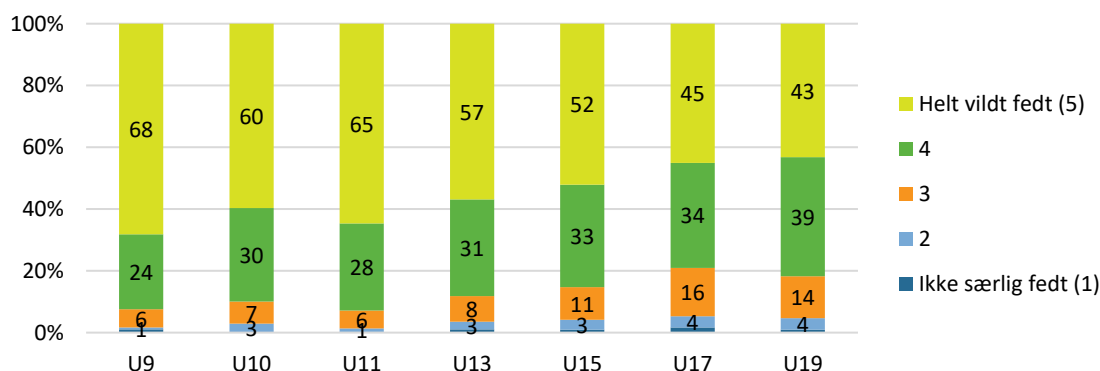
Som også nævnt i midtvejsevalueringen er der behov for tydelig dialog om formålet med afskaffelsen og eventuelt et tæt samarbejde med de relativt få klubber, som er med til at fastholde et fokus på ungdoms-DM for at sikre en fælles indsats i arbejdet med talentudvikling og spillerfastholdelse.

Spillernes motivation for håndbold

Spillerne er både i 2021 og 2022 blevet spurgt ind til, hvor fedt, de synes, det er at gå til håndbold på en skala fra 1-5. Desuden har spillerne haft mulighed for at uddybe deres svar. Spillernes gennemsnitlige placering ligger meget højt på 4,39, hvilket er stort set det samme som i 2021 (4,37).

Et stort flertal svarer altså 4 eller 5 på en skala, hvor 1 svarer til 'Ikke særlig fedt' og 5 svarer til 'Helt vildt fedt'. Det afspejler spillernes store begejstring, som dog aftager en smule med stigende alder (figur 29). Man finder desuden stor glæde ved spillet på alle niveauer, men særligt blandt spillere på AA-niveau, hvor hele 98 pct. svarer 4 eller 5.

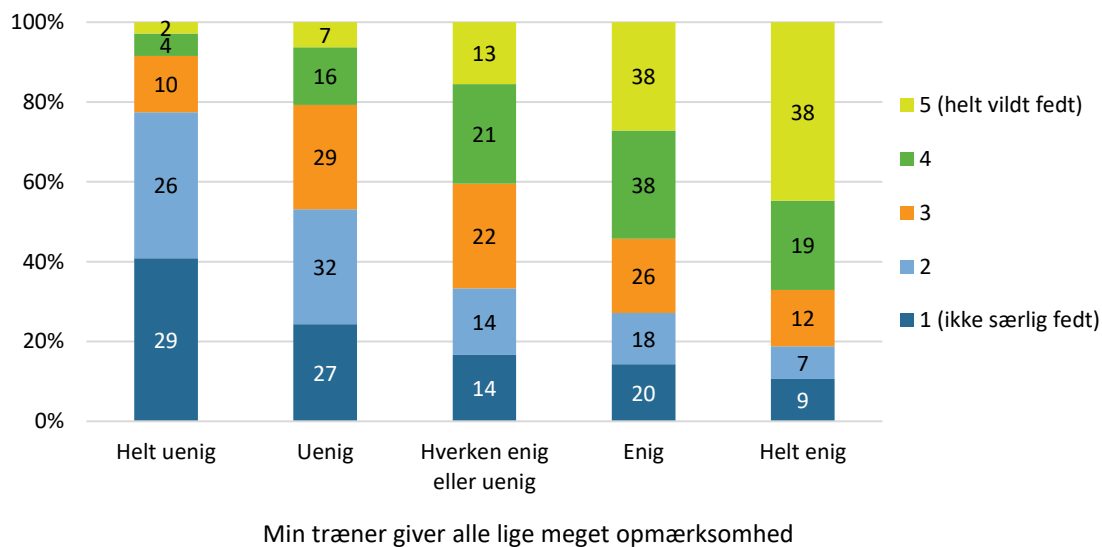
Figur 29: Spillerne angiver generelt, at det er helt vildt fedt at gå til håndbold (pct.)

Figuren viser svarfordelinger på spørgsmålet: "Hvor fedt er det at gå til håndbold for tiden?". Fordelt på årgange (n=7.671).

Spillerne er blevet spurgt til en række udsagn om deres træner. Her viser det sig faktisk, at forskellige karaktertræk ved træneren kan have betydning for spillernes glæde ved at gå til håndbold for tiden (figur 30). Herunder er angivet sammenhæng mellem trænerens evne til at give alle spillere opmærksomhed og oplevelse af, hvor fedt det er at gå til håndhold.

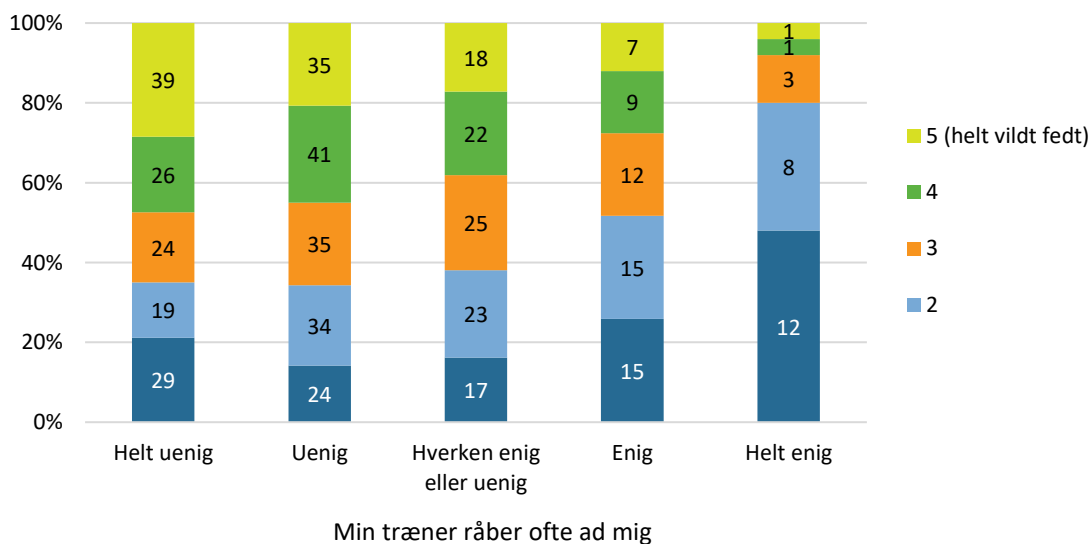
Figur 30: Meget få spillere synes, det er fedt at gå til håndbold, hvis ikke træneren formår at give opmærksomhed til alle spillere (pct.).

Figuren viser svarfordelinger på, hvor fedt det er at gå til håndbold for tiden (Y-aksen), fordelt på svarfordelinger til udsagnet: "Min træner giver alle spillere lige meget opmærksomhed" (x-aksen) (n=7.671).

Dertil finder man også tydelig sammenhæng mellem trænerens tendens til at råbe ad spillerne, som fører til, at spillerne ikke synes, det er særlig fedt at gå til håndbold.

Figur 31: Hvis trænerne råber ad spillerne, kan de være ret sikre på, at spillerne ikke synes, det er fedt at gå til håndbold (pct.).

Figuren viser svarfordelinger på, hvor fedt det er at gå til håndbold for tiden (y-aksen) fordelt på svarfordelinger til udsagnet "Min træner råber ofte ad mig." (n=7.671).

Rigtig sjov håndbold og spillernes motivation

I Dansk Håndbolds materiale 'Rigtig sjov håndbold'¹ bliver der henvist til fire elementer, som er afgørende for gode og udviklende håndboldmiljøer. De fire elementer er følgende:

- 1) Udvikling af både sportslige og personlige kompetencer
- 2) Et stærkt fællesskab, hvor alle har en plads og en rolle
- 3) At der er plads til det frie initiativ, både i forhold til indflydelse på den formelle træning og muligheden for selvtræning og leg
- 4) En stærk og sammenhængende kultur ført an af træneren. Man gør, hvad man siger.

De tre første elementer læner sig op ad selvbestemmelsesteorien af Ryan og Deci (2000), som peger på tre afgørende faktorer for motivation:

- 1) Tilhørsforhold
- 2) Autonomi
- 3) Mestring

Ser man på håndboldspillernes begrundelser for dels, hvorfor det er fedt, og dels, hvorfor det ikke er så fedt at gå til håndbold for tiden, samt spillernes forklaringer på, hvorfor de overvejer at stoppe med håndbold, finder man udsagn, der understøtter det teoretiske afsæt.

Tilhørsforhold

Socialt fællesskab og oplevelsen af tilhørsforhold er et centralt tema, både når spillere begrundet ophør, og når de skal forklare, hvorfor det er fedt at gå til håndbold.

En central årsag til, at især spillerne på U13 og U15 overvejer at stoppe, handler således om manglende socialt fællesskab. Jf. selvbestemmelsesteorien er tilhørsforhold et centralt aspekt i generel oplevelse af motivation og trivsel. For at skabe det gode idrætsmiljø for spillerne, kræver det bl.a. en følelse af samhørighed og fællesskab for de unge.

Følgende citater fra spillerne illustrerer det manglende tilhørsforhold og fællesskab, der opleves på holdene: *"Det sociale til træning fungerer ikke så godt", "Pga. manglende sammenhold", "Bliver for tit ked af det efter træning", "Fællesskabet er ikke godt. Manglende boldberøring og spilletid i kampene"* samt *"For meget fokus på kampe – vil gerne træne og sammenholdet med venner."*

En følelse af manglende tilhørsforhold øger ikke motivationen for at spille håndbold, og kan være afgørende for, om de unge fortsætter med at spille håndbold.

Omvendt er fællesskabet afgørende for det store flertal, som synes, det er helt vildt fedt at gå til håndbold. Spillerne kommer med skriftlige udsagn, som at sammenholdet *"betyder*

¹ https://www.dhf.dk/media/18830/rigtig-sjov-ha-ndbold-pixiudgave_-dhf-2022.pdf

alt", "... er ubeskrivelig fedt!", "... er blevet bedre", "... er ekstremt godt", samt at "... badet efterfølgende er bare det bedste". I forlængelse heraf siger mange også, at håndbold "...giver tid med vennerne", "man får nye venner" og "det giver generelt en fed og sjov tid sammen med nogen, man holder af". Sammenhold med både andre spillere og trænere fylder rigtig meget for de unge på tværs af alle årgange. Det er i høj grad derfor, de synes, det er helt vildt fedt at gå til håndbold.

Flere udsagn følger med samme karakter: "Der er en fed stemning på holdet, og man får aldrig skæld ud, selvom man laver en fejl", "At have gode venner og have det sjovt sammen er dog det vigtigste af alt."

Autonomi

Foruden det sociale finder man mange udsagn, der omhandler oplevelsen af autonomi – eller mangel på samme.

Lav grad af autonomi (særligt i forhold til at skulle spille streg eller fløj) bliver nævnt som en årsag til, at spillere i både U13, U15 og U17 overvejer at stoppe til håndbold. Citater som "Ikke meget spilletid i kampe og ikke mulighed for at prøve forskellige positioner på banen", "Der er for meget fokus på de drenge, som har nemt ved at spille, og der spilles for lidt til fløjen, hvor jeg oftest bliver placeret", "Igen fordi, jeg kun spiller streg. Og får ingen spilletid til kampe", "Gider ikke, når jeg ikke får mere spilletid og altid får en fløj" viser et ønske fra spillerne om mere indflydelse, selvbestemmelse og generelt at prøve forskellige positioner på banen i løbet af kampene for at øge deres motivation for håndbolden.

Oplevelse af autonomi fylder også for spillere, der er vilde med håndbold. Især når man får lov til at spille forskellige pladser på banen i løbet af kampen, og at der er mulighed for udvikling og læring: "Det er fedt både at stå på mål og være i marken", "Det er fedt, så snart man får bolden i hånden", "Jeg synes, det er mega fedt at gå til håndbold for tiden. Jeg synes, det er sjovt, fordi jeg i min klub har mulighed for at træne med nogen, som er ældre end mig."

Generelt fylder det meget for spillerne, at de har mulighed for at udvikle sig håndboldmæssigt og lære nye færdigheder som eksempelvis hopskud, driblinger og spilsystemer. "... det er helt vildt fedt, fordi jeg synes, at vi laver forskellige ting til træning, og vi kan bruge de ting i kampe og udvikle os og se fremskridt."

Mestring

Det sidste tema i selvbestemmelsesteorien omhandler mestring. Nogle spillere udtrykker en følelse af ikke at være god nok og føler ikke, at de kan bidrage med noget eller lykkes med deres aktioner. Citaterne her er hovedsageligt fra U13 og U15, som italesætter en manglende følelse af mestring: "Jeg er blevet nervøs for at skyde på mål, da jeg er bange for ikke at score. Og så taber vi stort i denne sæson", "Jeg er ikke særlig god og bliver aldrig rigtig bedre, så ved ikke lige", "Følelse af ikke at være god nok", "Jeg synes ikke, jeg er god nok til at være med på holdet", "Fordi jeg bliver ked af det til kampene, når alle andre på mit hold bliver anerkendt for deres indsats undtagen mig. Der var en af mine medspillere, som sagde, at jeg var dårlig til at stå der, hvor jeg nu står, og selvom det blev talt om, følte jeg ikke, at det blev behandlet ordentligt derefter."

Vender man blikket mod mestringsfaktoren som motivator, bliver det tydeligt i svarene, at det i høj grad også har betydning for, hvor fedt det er at gå til håndbold, herunder opbakning og anerkendelse fra sin træner: *“Vores træner er fantastisk på alle måder. Han er dygtig og motiverende (...) Han roser alle uanset, hvor meget man kan. Laver man fejl, får han hurtigt én videre.”* *“... Jeg får masser af spilletid. Min træner er god til at se mig og udvikle spillere”,* *“Vi har prøvet at vinde nogle kampe i denne sæson”,* *“Hver spiller har talt med træneren og sat et personligt træningsmål, som vi træner på til hver træning. Halvdelen af træningen er på vores personlige mål, og resten af tiden er holdtræning. Det giver nogle superfede træninger, fordi vi alle sammen kan mærke, at vi bliver bedre hver især, men også stærkere som hold”,* *“Jeg lærer meget og udvikler mig”,* *“Det er sjovt, og jeg er god til det.”*

Opsummerende om motivation for håndbold

Løbende igennem de forskellige kapitler finder man data, der understøtter betydningen af, at spillerne oplever socialt fællesskab, autonomi og mestring som afgørende for spilleglæde og interesse for at fortsætte med håndbold. Derudover bliver det tydeligt – både i forhold til spillet på kortbane, overgangen til U13, valg af bolde, antal spillere på holdkortet mv., at trænerne har en meget central og nærmest afgørende rolle for spillerens oplevelse og glæde ved spillet. Det understreger 'Rigtig sjov håndbolds' fjerde element om en stærk og sammenhængende kultur ført an af træneren.

Skal man samle op på trænerens rolle på tværs af de forskellige elementer i Nye Spilformer, kan man opsummere til fire overordnede egenskaber, der er vigtige at arbejde med som træner og klub:

- 1) Sørg for anerkendelse af alle og fordel opmærksomheden på alle spillere.
- 2) Sørg for at give spillerne medbestemmelse og indflydelse – ikke nødvendigvis på alt, men især i forhold til ønsker om positioner på banen. Tal åbent med spillerne om, hvad de oplever, og hvordan de har det med inddelinger i A, B, C-niveau til træning og kamp, hvordan de oplever kampe i forhold til, om alle skal have lige meget spilletid, vekslen mellem positioner vs. fokus på at stille med bedste hold og vinde.
- 3) Og i den forbindelse skal træneren lade spillerne rotere positioner på banen i træning og kamp – eller undgå at fløj og streg bliver positioner, som kun oplever et minimalt antal boldaktioner. Evt. italesætte problematikken sammen med spillerne, så alle kan få talt om, hvornår det er sjovt og mindre sjovt at træne og spille kampe og i fællesskab finde løsninger til, hvordan alle kan få gode oplevelser.
- 4) Træner og klub skal støtte spillerne og skabe et anerkendende miljø, hvor det er ok at fejle og fedt, at man tør udfordre sig selv, da det bidrager til et sjovt og positivt socialt fællesskab. Dertil bør der være lige meget dialog om tanker om fremtiden som håndboldspiller med alle spillere uanset niveau.

Afrunding

Denne evaluering er afslutningen på et forløb med evalueringselementer over en periode på 3,5 år. Perioden har, som så mange andre udviklingsrejser i samfundet, været stærkt præget af en tid med coronapandemi og nedlukninger, som har vanskeliggjort et rendyrket fokus på betydningen af ændringstiltagene vs. betydningen af nedlukninger (og andre påvirkninger i samfundet) på den aktuelle udvikling af antallet af håndboldspillere i Danmark.

Overordnet set viser de forskellige analyser og blik på udviklingen i antallet af håndboldspillere, at DanskHåndbold går en fremtid i møde med fremgang i antallet af børnehåndboldspillere, fortsat oplever udfordringer med at fastholde teenagerne og en forlænget ungdomsårgang med U19, som tilsyneladende skaber en god overgang fra ungdomshåndbold til seniorhåndbold blandt de unge, som stadig spiller håndbold på U17.

Den store udfordring bliver altså at fastholde spillere især på U13-U17, og evalueringen viser, at det især er spillere på B-niveau og lavere, man kan arbejde med at fastholde, hvis man ønsker at bevare en stor masse af spillere i denne alder.

Selvom evalueringen som udgangspunkt har fokus på betydningen af konkrete ændringer i Nye Spilformer, bliver det meget tydeligt, at motiverende rammer især handler om det sociale tilhørsforhold, oplevelse af mestring og det at have en træner, der ser alle spillerne frem for udelukkende at fokusere på de bedste spillere.

Nye Spilformer har til hensigt at optimere mulighederne for netop at skabe disse motiverende rammer, og evalueringen viser overordnet set, at dette er lykkedes:

Indførsel af ulige frem for lige årgange til og med U19

Dette har især haft til hensigt at lette overgangen fra efterskole til returforløbet i ungdomsuddannelse. Selvom man stadig ser efterskole som en stor 'synder' i forhold til frafald i ungdomshåndbold, finder man den største andel, som forventer at spille håndbold næste år, blandt nuværende førsteårs U17 på efterskole, lige som et lille flertal foretrækker at være andetårsspillere.

Indførsel af enkeltårgange frem for dobbeltårgange til og med U9

Et meget stort flertal af trænerne (95 pct.) bakker op om enkeltårgange til og med U9, da de mærker den tryghed hos spillerne, som DanskHåndbold netop har forsøgt at skabe ved at lade spillerne stifte bekendtskab med håndboldspillet blandt jævnaldrende. Trænerne oplever desuden, at de har lettere ved at tage imod nye spillere, når de kun skal koncentrere sig om én årgang.

Ændret spilleform, så U9 og U11 spiller på kortbane (U11 fra sæson 2021/2022)

Mens der er stor opbakning til kortbanen som en egnet banestørrelse på U9, har trænerne i løbet af de sidste par år gennemgået en holdningsmæssig rejse fra at opleve den som meget

lille og kaotisk til spillere på U11 til et flertal på 67 pct., som nu finder banestørrelsen passende.

Evalueringen har desuden undervejs påpeget, hvad man kan kalde for en 'implementeringsfejl'. Dvs. at trænerne groft sagt har videreført et 'gammelt trænerregime' i nye rammer, hvilket har skabt nogle clashes i oplevelserne af kortbanen. Trænerne har blandt andet savnet kommunikation om, hvorfor kortbanen er en fordel, og hvilke elementer Dansk-Håndbold egentlig har ønsket at fremme gennem en mindre banestørrelse. Et godt eksempel er, at nogle trænere har oplevet spillet mere kaotisk uden mulighed for at give instrukser fra sidelinjen og har set det som negativt, mens et formål med kortbanen faktisk har været at skabe et mere spillerstyret spil.

Dertil har trænerne efterspurgt øvelser og ideer til at gennemføre god træning på kortbanen. Noget tyder på, at forbundets arbejde med kommunikation og materiale samt længere tid og erfaring med den korte bane har medført mere positive oplevelser med og syn på den korte bane over tid.

Endelig er der fortsat behov for opmærksomhed på overgangen fra U11 til U13, hvor nogle trænere får øje på et for stort spring fra at være andetårs U11 spiller til at være førsteårs U13 spiller.

Her bliver det fremadrettet vigtigt at have øje på, hvordan man forbereder spillerne på U11 godt på spillet på den store bane, samt hvordan man får integreret førsteårsspillerne på U13 på en god og inkluderende måde.

Spillerne selv oplever ikke overgangen fra U11 til U13 som nævneværdigt sværere end på andre årgange, så her handler det måske også om at sikre god dialog og kommunikation både mellem spillere og mellem spiller og træner, så man får skabt et trygt miljø, hvor man får italesat fælles forventninger og får sat ord på de sjove og mindre sjove oplevelser ved at gå til håndbold.

Valg af boldstørrelser til de ulige årgange

Eftersom ulige årgange har skabt en ny alderssammensætning, har det medført valg om passende boldstørrelser til de forskellige årgange. Det kvantitative materiale i evalueringen viser overordnet stor opbakning til de aktuelle valg, selvom mange trænere i de kvalitative interviews oplever, at boldstørrelsen er for stor især på U13.

Midtvejs i evalueringen blev det derfor besluttet at gennemføre testkampe for at måle, om man statistisk set kan se forskel på, om der bliver spillet med størrelse 0 eller 1 på kortbanen. Resultaterne var meget utydelige, og her efterlader slutevalueringen også et opmærksomhedspunkt, hvor det fremadrettet kan være en fordel at vurdere boldstørrelser gennem ekspertobservation af spillernes håndtering af bolden.

Ændrede regler om målvogter, igangsættelse af spil og antal spillere på holdkortet (evalueringen kigger primært på reglen om maksimalt ti spillere på holdkortet i U13)

Evalueringen viser overvejende opbakning til reglen om maksimalt ti spillere, men peger samtidig på en mulig utilsigtet effekt i form af udvikling af færre målvogtere. Her kan man igen tale om en implementeringsfejl. Reglen ser nemlig ud til at have den konsekvens, at trænerne kun tager én målvogter med til kamp frem for at have målvogtere, som også spiller i marken.

Afskaffelse af U15 DM

Da DM kun har betydning for en meget lille andel af trænerne, har evalueringen vanskeligt ved at konkludere noget endeligt om afskaffelse af U15 DM. Men det ser ud til at være et tema, der deler vandene. Mens mange slet ikke har en holdning til DM på U15, finder man både trænere, som oplever afskaffelsen som ødelæggende for spillernes motivation, og trænere, som omvendt synes, det er opbyggende, da det fjerner et stort pres i en for tidlig alder. Samtidig håber nogle trænere på, at det kan forsinke tendensen til, at nogle klubber rekrutterer de bedste spillere allerede fra U15 med formålet om at vinde DM.

Nye Spilformer

Samlet set handler det fremadrettet om at klæde trænere og klubber bedst muligt på, så de har gode forudsætninger for at skabe motiverende miljøer i de nye, optimerede rammer, hvor alle spillere på forskellige niveauer oplever tryghed og anerkendelse. God dialog og kommunikation ser ud til at være meget vigtigt i det arbejde. Både på tværs af DanskHåndbold, klubberne og trænerne, klubberne og trænerne imellem, mellem trænere og spillere og også spillerne imellem. Løbende dialog skaber involvering og autonomi, som også er en vigtig motiverende faktor. Dels for spillerne, som har været omdrejningspunkt for evalueringen, men måske især også for trænerne, som jo spiller en meget central rolle i udviklingen og implementeringen af gode håndboldmiljøer i vækst.

